

Tvůrčí život

ČASOPIS ČESKÝCH UNITÁŘŮ

ročník 9 / 2020

číslo 1

**S Jiřím Hrubým,
překladačem
knih Roberta
Fulghuma**

**Role umění
v našich obcích**

**Vztahy jako
zrcadlo našeho
osvíceného nitra**

**K založení
Církve
československé
husitské**

**Unitářské
rozhovory
se Zuzanou
Dussel Jurgens
a Liborem
Mikšem**

**Projekt Co Čech,
to husita**

**Musica Regina –
hudební
uskupení spjaté
s brněnskými
unitáři**

Unitaria v Chebu

**Karenská
křesťanská
vesnice**

Dobrodružství zvané život

Vztahy

Sto let Církve československé husitské

Milí čtenáři,

v letošním, již devátém ročníku *Tvůrčího života*, jehož první číslo jste právě otevřeli, najdete drobné koncepční změny. Abychom dokázali pokrýt více aktuálních, ale i nadčasových námětů a mohli jim věnovat patřičný prostor s více příspěvky a pestřejší skladbou pohledů, názorů a přístupů, rozšířili jsme počet hlavních témat každého čísla ze dvou na tři. I nadále budou ideovými garanty těchto témat naši ordinovaní duchovní (za jejichž práci pro časopis moc děkujeme!) a některých dalších témat i ústředí NSČU.

Další dlouhodobě plánovanou úpravou, kterou si nyní můžeme dovolit realizovat zejména díky tomu, že se naše redakce rozšířila od poloviny minulého roku o Kateřinu Štěpánkovou, je poskytnout výrazně více prostoru systematickému představování zajímavých projektů a osobností našich unitářských obcí a skupin. V případě projektů se vám budeme snažit představovat hlavně takové, jež mohou být inspirací i pro další společenství. Moc rádi bychom do budoucna byli jednou z důležitých platforem, kde mohou aktivní členové či příznivci najít zajímavé podněty pro další práci ve svých obcích i mimo ně, směrem k veřejnosti. Chceme také ve větší míře než dosud přinášet informace o lidech, kteří v obcích působí, a to ve formě krátkých biografických medailonků či rozhovorů.

A na co se můžete těšit přímo v tomto čísle? Dvě první témata se týkají úplně každého z nás: Jedno je o dobrodružstvích, jež nám dnes a denně připravuje sám život – o chvilkách drobných radostí, o našich starostech, o spěchu i odpočinku a o jejich prožívání. A také o umění a o tom, jak nám v těchto dobrodružstvích může být posilou. Druhé větší téma je zaměřeno na lidské vztahy; vždyť řečeno s jedním z autorů: „Jací jsou lidé, takový bude svět.“ A poslední z tematických bloků je věnován připomenutí významného výročí relativně mladé a ryze české církve, která k nám navíc ve svých počátcích měla velice blízko: stoleté historii Církve československé husitské.

Přeji vám, aby pro vás chvilky s *Tvůrčím životem* byly potěšením!

Kristýna Ledererová Kolajová

OBSAH

1 Editorial

3 ŽIVÉ TÉMA: DOBRODRUŽSTVÍ ZVANÉ ŽIVOT

3 Úvodem (*Petr Samojský*)

4 Dobrodružství zvané život (*Petr Samojský*)

8 Mé roky s Fulghumem: rozhovor s překladatelem Jiřím Hrubým
(*rozhovor vedl Petr Samojský*)

13 Umění ve spiritualitě naší obce:
Anketa pro duchovní českých unitářských obcí (*anketu připravil Petr Samojský*)

22 IN MEDIAS RES: VZTAHY

22 Něco o Vztahu... (*Vlastimil Krejčí*)

25 Vztahy jako zrcadlo našeho osvíceného nitra (*Jan Jan*)

29 Kde jsi, Adame? (*Marika Mariewicz*)

32 DUCHOVNÍ ROZHLÉDNUTÍ: STO LET CÍRKVE ČESKOSLOVENSKÉ HUSITSKÉ

32 Sto let od vzniku Církve československé (husitské) (*Matěj Čihák*)

40 Světla a stíny Církve československé husitské: Ke stému výročí jedné církve
(*Martin Chadima*)

45 Z UNITÁŘSKÉ KNIHOVNY

45 Zprávy z unitářské knihovny v Praze: První díl (*Bohdan Chlábec*)

46 UNITÁŘSKÉ ROZHOVORY

46 Rozhovor se Zuzanou Dussel Jurgens (*rozhovor vedla Kateřina Štěpánková*)

49 Libor Mikš, neordinovaný duchovní ostravské obce
(*rozhovor vedla Kateřina Štěpánková*)

54 ČESKÉ UNITÁŘSKÉ OBCE A SKUPINY

54 „Co Čech, to husita aneb K myšlenkovým kořenům unitářství“:
Projekt Liberecké obce unitářů (*Karolina Soňa Pavala*)

56 Rok s Musicou Reginou (*Pavel Sedlák*)

58 Nová Unitaria v Chebu (*Luděk Pivoňka*)

60 KALEIDOSKOP

60 Karenská křesťanská vesnice (*Agata Pešková*)

Úvodem

Petr Samojský

„Život je krutý,“ řekl jsem jednou Fredovi, když jsem před lety dělal duchovenskou praxi v Annapolis. Fred byl můj mentor a to moje povzdechnutí se týkalo naší debaty nad složitostmi vztahů, když jsme se marně snažili pomoci někomu, kdo sám sebe ničil. „Život není ani krutý ani žádný jiný, to my si jej jen takový děláme,“ odpověděl Fred.

(Foto © Shutterstock.com.)

Od té doby si na ten rozhovor často vzpomenu, když někde slyším, že život je takový či onaký. Když říkáme, že život je dobrý, těžký nebo krásný, vyjadřujeme tím nikoliv podstatu jevu života, ale především náš pohled, náš postoj, zkrátka to, co zrovna prožíváme. A tak je to svým způsobem velmi důležité všimnout si našich slov, jak život hodnotíme. Když říkáme, že život je dobrodružství – tak jej tak prožíváme a cokoliv, co nás potká, ať dobré nebo nedobré, z té perspektivy vnímáme.

Co všechno může člověka tížit a trápit? Nemoc, strach, vina, výčitka. Co všechno může člověka zradostnit? Úspěch, štěstí, přátelé, pochopení nějaké nové pravdy. „Svět je báječné místo k narození, jestli vám nevadí, že štěstí vždycky není tak velký požitek, jestli vám nevadí, že si tu a tam šeredně spálíte prsty, zrovna když je všechno tak prima,“ říká Lawrence Ferlinghetti. Užijme si to své dobrodružství krátkého času života, který nám byl dán v aeonu věků.

Dobrodružství zvané život

Petr Samojký

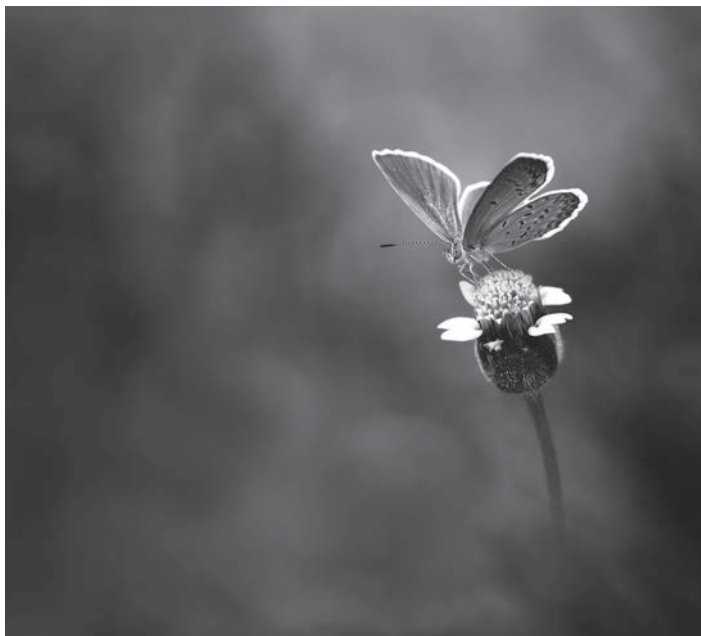
Řeka času plyne, kupředu se vine, ty a já plyneme v ní. Až se proud dovine, do moře se vlije, ty a já budeme jím. A jak si tak plyneme v té řece času, můžeme to své plynutí prožívat, hodnotit, definovat, popisovat, vysvětlovat po svém. Život – ta banální samozřejmost; anebo velkolepý zázrak. Anebo dobrodružství plné zážitků! Řeka času plná podivností, podivuhodností, tragédií a smutnění, skvělých úspěchů, radostí a štěstí, prodchnutá nahodilostmi, náhodami i náhodami s velkým N, chvílemi souznění i roztomilých nedorozumění.

Řeka času plná podivností, podivuhodností, tragédií i radostí a štěstí, prodchnutá nahodilostmi, náhodami, chvílemi souznění i roztomilých nedorozumění. (Foto © Shutterstock.com.)

Jednou se moje dcera vrátila ze školy s očima navrch hlavy, co zajímavého se prý ten den odehrálo. Maminka spolužáka Pepy potkala třídní učitelku a po dlouhé rozmluvě se domluvily na zvláštních úkolech, které bude Pepa procvičovat. A protože to bylo náléhavé, napsala Pepovi rychle vzkaz esemeskou: „Az pujdes ze školy vyhlížela Pepu, aby se do úkolů zčerstva pustil, protože to skutečně bylo náléhavé. Ale Pepa nikde. Čas plynul, Pepa nikde, až se vplížily obavy následované strachem – normálně by už dávno doma byl! Proč nebere telefon, na vzkazy neodpovídá? Vyhlásit pátrání, volat policii?

Jak to bývá, věc byla jednoduchá. Pepovi se vybila baterka v telefonu krátce po tom, co si přečetl vzkaz, který se tím více rozhodl z pocitu odpovědnosti respektovat. A tak poctivě čekal – u kol. Čekal u kol, i když tam už žádná nebyla, čekal trpělivě v důvěře, že maminka mu to tak nařídila, a to se přece musí brát vážně! Všechno dopadlo dobře. Vysvětlilo se to a dnes už je to dávno zapomenuto. Tedy kromě toho, že já jsem si tenkrát tento příběh poznamenal jako příklad toho, jak úžasná dobrodružství nám někdy život umí nachystat, respektive jak úžasná dobrodružství si my v životě vytváříme, respektive jak úžasně si někdy dokážeme život

Nemůžeme odhadnout, co bude následovat v důsledku každého našeho nádechu anebo pohybu prstu. Prostě princip efektu mávnutí motýlích křídel.
(Foto © Shutterstock.com.)

zkomplikovat, respektive – jak úžasný život prostě je.

Život je úžasný, a také je tajemný. Tajemný je už v základní rovině tím, že nejsme schopni ovlivnit zcela triviální souvislosti s esemeskou, kterou „vypálíme“ ze svého telefonu a která může mít vlastně i fatální důsledky, kdyby tomu osud chtěl. Nemůžeme zkrátka odhadnout to, co bude následovat v tom ohromujícím řetězci následků příčin nejen kvůli jednoduché esemesce, ale třeba i v důsledku každého našeho nádechu anebo pohybem prstu. Prostě princip efektu mávnutí motýlích křídel.

Tohle zamyšlení zavdává podnět k rozmyšlení mnohem hlubšímu a širšímu, než je zaobírání se drobnostmi, které sice ukazují tajuplné pozoruhodnosti našeho života, ale jsou to jen takové perličky v plynutí našich dnů, kterých si třeba i povšimneme, ale vzápětí na ně zapomeneme, protože jsou pokryty jinými perličkami, perlami, ale i smetím a bahnem života. Proč zrovna bahnem, není to až příliš silný přírůstek? Není. Ale je to zase jen o slově a perspektivě.

Když jsem kdysi pracoval jako nemocniční kaplan v Clevelandu, důkazy o dobrodružnosti života jsem měl na talíři každý den v pravidelných dávkách. Jednou jsem slyšel tento příběh od klientky, říkáme jí Francis: „Když mi bylo

asi osm let, jednou mi dědeček na procházce v parku řekl takovou divnou věc: ‚Francis, já bych už radši byl mrtvý.‘ Nechápala jsem to, třebaže mi to hned vysvětlil. ‚To moje astma mi vlastně už vůbec nedovoluje žít. Když něco chci dělat, musím použít inhalátor. Akorát že počet použití je omezený a já to potřebuji mnohem častěji, takže to zdaleka nestačí. Víš, až budu pryč, strašně se mi uleví.‘ Vůbec jsem dědečka nechápala. Přece života se nejde jen tak zbavit, vzdát, odříci se ho?“

Byl to jeden ze spousty příběhů, které jsem tenkrát v nemocnici každý den slyšel a které byly smutné. Mně se pak špatně šlo tím smutkem, jako bych se lopotně brodil bahnem. Ale smutné příběhy připomínají skutečnost, že život není samozřejmost, že život je možnost. Opravdu, je to „jen“ možnost, neboť nelze žít proti vlastní vůli. A když možnost, tak příležitost. A když příležitost, tak dar.

Pokud je život dar, možnost a příležitost, tak záleží jen a pouze na mně, jak se k tomu postavím. Jak budu žít, jak se budu chovat k sobě, k druhým, ke světu. V tom smyslu tvrzení, že život je dobrodružství, platí naprosto pro každého, v každé etapě života na Zemi, v každém čase a za všech okolností. Chvilí jdeme na sluníčku, potom ve stínu, pak se brodíme bahnem.

„Mně se pak špatně šlo tím smutkem, jako bych se lopotně brodil bahnem. Ale smutné příběhy připomínají skutečnost, že život není samozřejmost, že život je možnost.“ (Foto © Shutterstock.com.)

Je to prostě velké dobrodružství. Záleží pak už jen na tom, jak to své dobrodružství vnímáme, prožíváme a vytváříme.

Jsou lidé, kteří žijí ve strachu ze smrti, a tím de facto ve strachu ze života (chápeme tu spojitost?), a jsou lidé, kteří žijí ve strachu z nevědomosti, prostě z neznalosti faktů, souvislostí, z neznalosti naděje. A jsou lidé, kteří žijí bez strachu ze smrti, protože ji ignorují, nevnímají, protože si myslí (aniž by na to mysleli), že se jich (třeba ještě) netýká, a tak se chovají tak, že se smrti (jak to vnímají) vysmívají. Ano, je to zjednodušení, je to karikatura pohledu, ale to

je někdy ve vztahu k smrti a dalším otázkám podobného kalibru nezbytné, obzvlášť když si chceme vytvořit prostor pro následovnou vážnost soustředěného rozjímání.

Nám unitářům, v našem svobodomyšlném duchovním pohledu na vesmír, svět a život, jde však ještě o jiný pohled a postoj. Totiž abychom byli lidmi, kteří jsou si vědomi hluboce a bytostně své smrtelnosti, a současně žili hluboce ve stavu vděčnosti za dar života, v úžasu nad jeho velkolepostí, a s pocitem odpovědnosti za sdílení toho všeho, co takové vědomí s sebou přináší, a zároveň se dokázali smát v nadhledu.

„K pocitu úžasu stačí projít se v knihovně mezi regály s filozofickou literaturou – tolik různých interpretací života!“ (Foto © Shutterstock.com.)

„Nechť naše dobrodružství zvaná život jsou propojena v tom velkém a podivuhodném tanci života, v jehož tajuplném rytmu se pohybujeme.“ (Foto © Shutterstock.com.)

Život je dobrodružství, které se před námi otevřelo v okamžiku, kdy jsme do světa vstoupili. A neskončí, dokud ze světa neodejdeme. To je prostě fakt, ale na nás je, jak to dobrodružství prožíváme, jestli je spíše akčnější nebo pasivnější, prostě interpretace života a všech souvislostí je na nás.

V té interpretaci se můžeme a vlastně i musíme inspirovat druhými, a tady jsme už u filozofie. Budeme-li se ptát filozofů, záleží na tom, jakou myšlenkovou školu nám budou prezentovat, a možností je opravdu hodně. K pocitu úžasu stačí projít se v knihovně mezi regály s filozofickou literaturou – tolik různých interpretací života! Stačí jen natáhnout ruku, knihu otevřít a začíst se. Můžeme některou z těch interpretací přijmout anebo se jen inspirovat v tom či onom náhledu. Leč můžeme se ptát doslova kohokoliv, protože každý má nějaký ten svůj osobní způsob „nahlédání“ do podstaty věcí. Takové myšlenkové bohatství! A my se jím můžeme podle libosti probírat, můžeme vybírat, zkoušet. To je další doklad dobrodružnosti života, protože volba je na nás, s volbou jen musíme pochopit důsledky: bude naše cesta v řetězci následků příčin procházkou na slunci, plahočením ve stínu anebo broděním se bahnem?

Unitářství jako metoda interpretace života je v tomto ohledu zvláštní záležitost, protože je tak trochu jako chytrá horákyň – je to náboženství, a přece to není náboženství (jde totiž o to, jak pojem náboženství definujeme). Je to

pohled na svět, je to interpretace života, a přece je to otevřený systém povzbuzující k osobnímu hledání vlastních odpovědí bez ulpívání na ustálených myšlenkových stereotypech. Ale ze své podstaty připomíná, že život máme každý ve svých rukách, jsme za něj sami odpovědní – a v tom spočívá ochota a umění brát svůj život jako dobrodružství.

Na cestě životem jsme každý, kdo jsme v této době podílíky na čase a prostoru, kdy kus cesty je za námi a kus před námi a my spočíváme v průsečíku přítomnosti, z níž se můžeme ohlédnout zpět i vyhlížet vpřed. Život je tak jako nám dán rostlinám i živočichům na celé naší planetě; my jako lidé jsme poté, co jsme – řečeno symbolickým jazykem – opustili ráj do vědomí sama sebe ve své časovosti a pomíjivosti, ze svého života učinili dobrodružství. To dobrodružství jsme „odsouzeni“ žít, prožívat a vytvářet – a na nás je volba, jak to činit.

Nechť dokážeme žít svůj život jako dobrodružství s odpovědností za sebe, druhé i naše společenství Země; nechť dokážeme být dobrými podílíky v něm, nechť naše životy jsou celistvé a prodchnuty vděčností za dar tohoto dobrodružství. Nechť úžas ze zázraku zvaného život, ale i humor v nadhledu nad tragikomičností lidského údělu se v nás setkávají. Nechť naše dobrodružství zvaná život jsou propojena v tom velkém a podivuhodném tanci života, v jehož tajuplném rytmu se pohybujeme.

Mé roky s Fulghumem

rozhovor s překladatelem Jiřím Hrubým

Asi málokdo z českých unitářů by neznal Roberta Fulghuma, spisovatele a unitářského duchovního, a v duchu tohoto čísla *Tvůrčího života* „specialistu na dobrodružství zvané život“. *Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce* je název knihy, kterou se v naší zemi představil krátce po sametové revoluci a která skvěle ukázala Fulghumovu schopnost vystihnout pointu ve zkratce, bryskním pohledem se podívat na všední věci z nečekaného úhlu.

Fulghumova unitářská perspektiva, procházející jeho texty, našla v naší zemi nadšené publikum. Ne každý si však při čtení knihy, jejíž autor nepíše česky, uvědomí význam „šedé eminence“ v pozadí, to je překladatele. Ten má totiž v rukou (ale i v myslí či v duši) obrovskou moc – dílo pokazit, nepředat, anebo naopak může dílu přidat to něco nedefinovatelné, co propojí svět autora se světem a vnímáním čtenáře. V případě Fulghuma je takovým překladatelem od samotného počátku Jiří Hrubý. O vysoké kvalitě jeho překladatelské práce, věrnosti myšlenky a zároveň přítomnosti onoho nedefinovatelného propojení se snadno můžeme přesvědčit porovnáním textů. Ostatně před časem jsme k tomu měli příležitost, když Robert Fulghum vedl nedělní shromáždění pražské Unitarii a spolu s Jiřím Hrubým četli úryvky z nové knihy. Atmosféra byla úžasná a neopakovatelná. Někdo pak žertem poznamenal, jestli to není tak trochu jako u Filipovského a Funèse, že interpret je snad lepší než sám autor. Když s Jiřím mluvíte, překvapí vás jeho smysl pro humor, který se jaksi pojí s vážnou úvahou, ochota říct bez okolků přesně, co si myslí, a zároveň souběžně překvapit jinotajem, nad kterým si budete lámat hlavu, je to zkrátka tak trochu fulghumovský přístup k životu. Jestli vás někdy napadlo, že by bylo zajímavé si s Jiřím Hrubým promluvit o tom, jak svou mnohaletou práci s Fulghumem vnímá, máte k tomu teď příležitost, byť jen zprostředkovaně.

Jak se to stalo, že ses stal Fulghumovým překladatelem?

První knížku, „Školku“, mi v Odeonu nabídl někdy kolem listopadu '89. Pamatuju, proč

jsem to vzal: nejméně dvě předchozí nabídky jsem odmítl a bylo jasné, že už něco vzít musím. Vlastně z nouze ctnost. Tehdy jsem samozřejmě nemohl tušit, jak moc osud klepe na dveře, spíš buší na vrata. V roce 1990 ze „Školky“ vyšlo několik textů časopisecky a o rok později byla venku celá. Redaktorka Eva Slámová pak Fulghumovi napsala a vzešla z toho pravidelná korespondence (dopisová, maily ještě nebyly), jejímž výsledkem byla v roce 1994 jeho návštěva v Praze. To byl hodně intenzivní týden. On nás pak pozval do Ameriky – do obou svých míst: do Seattlu i na „chatu“ v Moabu (Utah). Vztah se potom dál upevňoval při korespondenci a během bezpočtu jeho dalších návštěv v Praze. Nakonec už je to víc než čtvrt století. Jistě pomohlo, že vždycky vycházel jen v Odeonu a pak v Argu. Ty návštěvy Prahy byly skoro pokaždé spojeny se křtem nové knížky.

O Fulghumovi jsem si vždycky myslel, že si dokáže užívat života plnými doušky, že miluje život se všemi dobrodružstvími, která může nabídnout, a že je vlastně i aktivně a dychtivě vyhledává. Ty jsi od začátku jeho působení v naší zemi takříkajíc jeho dvorním překladatelem. Je to náhoda, anebo máte v tomto směru něco společného?

To neslyším poprvé: lidi zajímá, jak moc překladatel souzní se svým autorem, a myslí si, že to tak určitě je nebo by aspoň být mělo. To tedy nevím, s tím mým vztahem k dobrodružství... Byl-li jaký, tak už s léty spíš vyprchal. Rozhodně mi je ale sympatické, že Fulghum není zakopaný v Americe, a není ve světě nic, co by ho nezajímalo. To asi společné opravdu máme, ale je to spíš náhoda, a ne nějaká zákonitost.

Jiří Hrubý s Robertem Fulghumem a Petrem Samojkým v pražské Unitarii, 16. 10. 2011.
(Foto z archivu Petra Samojkého.)

V šíři různých překladů, které děláš, čím jsou pro tebe z profesního hlediska Fulghumovy texty specifické? Jsou v něčem třeba výzvou?

Výzvou... Trochu nevím, ale asi hlavně tím žánrem, „fejetonistickým“, kdy je a musí být každé slovo přesně na svém místě. To je velký rozdíl oproti typu „román“. A buduje se tam pointa na malém prostoru. Jinak jsem ho vždy hlavně bral jako studnici informací o Americe. On je prostě něco jako komentovaná učebnice amerických reálií, což je pro amerikanistu doslova k nezaplacení (zvlášť když v Americe nežije).

Překvapil tě někdy Fulghum něčím, myslím nějak radikálně, zcela nečekaně?

Spíš ne. Podle mě je předvídatelný a už tuším, co přijde.

Při práci na překladech jsi měl možnost jeho myšlenky, a tím i Fulghuma samotného,

poznat podrobně jako málokdo jiný. Ovlivnila ta práce na překladech Fulghumových textů nějak tebe samotného?

Nějakým snad „duchovnějším“ člověkem jsem se díky němu opravdu nestal, ale určitě není marné, když autor čtenáře, tj. i překladatele, donutí přemýšlet o věcech, o kterých by jinak nepřemýšlel.

Máš dojem, že jsi v něčem měl vliv zpětně i ty na Fulghuma?

Takhle reciproční to nebude... Prostřednictvím textů mu hodně vidím do hlavy, zatímco on mě zná „normálně“, tj. z konverzace a dopisování, nehledě k tomu, že spisovatel chodíva se svými myšlenkami jaksí na trh, což my ostatní až tak moc neděláme. Ale čím dál tím větší vliv na něho máme my všichni Češi, protože kromě Ameriky a Řecka už nikde nestrávil tolik času jako v Česku. Ještě k mému případnému vlivu na něho, nebo spíš čím mu jsem: rozhodně jsem

Robert Fulghum na knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě, 2017. (Foto Pavel Hrdlička, převzato z commons.wikimedia.org.)

jeho sekretářka a archivář, protože vždycky obdivuje, že mám o jeho díle snad lepší přehled než on sám. Možná to i sedí, hlavně na první knížky, které vycházely opakovaně, takže bylo mnoho korektur. Má v tom spíš „hokej“ (pocho-pitelně). Takže třeba řekne, že nějaká historka se odehrála na Korfu, ale já vím, že to bylo na Korsice. Tak se jdu podívat a samozřejmě, že jsem měl pravdu...

Fulghum je charakteristický svou lehkostí psaní při hloubce vhledu, schopností satiry, a přece vážností pohledu. Kde se v něm tohle vzalo, jak si svou techniku vytvořil? A jak s tím souzníš ty sám?

Mně to vyhovuje, možná tudíž i „souzním“. Jak k tomu přišel, opravdu netuším. Teda spíš je to jasné, to tematické zaměření: psal si kázání pro svůj unitářský kostel a předpokládám, že měli nějaký časopis, takže to pak už bylo pořádně určené pro papír. K těmto účelům potřeboval právě ty své krátké fulghumovské textíky, vypointované. Dneska by to bylo úplně jinak, protože by to farníkům věšel na internet nebo jim to rozesílal emailem.

Jak známo, Fulghum je v českém prostředí vydáván o krok napřed v porovnání se zahraničím, a to i v jeho vlastní zemi. Čím myslíš, že to je?

Nejen to: on už úplně rezignoval na publikování v Americe a od určité chvíle je jeho dílo zveřejňované jen česky, protože přes češtinu se to těžko bude šířit do dalších neanglických jazyků. Moc o tom nemluvíme, protože to je citlivé téma, ale on se jaksí rozkmotřil s celým tím nakladatelským byznysem, a chápu to tak, že je hluboce uražen. Pokud my tady nadáváme na poměry a konkrétně na to, jak to v branži chodí, tak je jasné, že ani v civilizovanějších částech světa to není jednoduché. Skoro jako by se stal „Milanem Kunderou“: vychází už jen v cizím jazyce a v cizině (i když česky už se tedy nikdy psát nenaučí).

Fulghum je občas uváděn jako „unitářský pastor“, protože tak byl odedávna uváděn v knihách. Přitom unitáři ani v zahraničí toto spojení slov zpravidla nepoužívají. Jak se to označení u nás objevilo?

Terminologii náboženskou a duchovní vždycky řešila redaktorka Slámová a konzultovala to s Václavem Malým. Pokud si pamatuji, řekl, aniž by možná věděl, kam zařadit unitáře, že kněz je katolický nebo pravoslavný a všechny protestantské a další církve, v Americe zejména, mají pastory. Anglicky je to „minister“, takže bylo vůbec nejdůležitější neříkat Fulghumovi česky ministr, nebo dokonce ministrant...

Robert Fulghum
a Jiří Hrubý, 2013.
(Foto převzato
z commons.
wikimedia.org.)

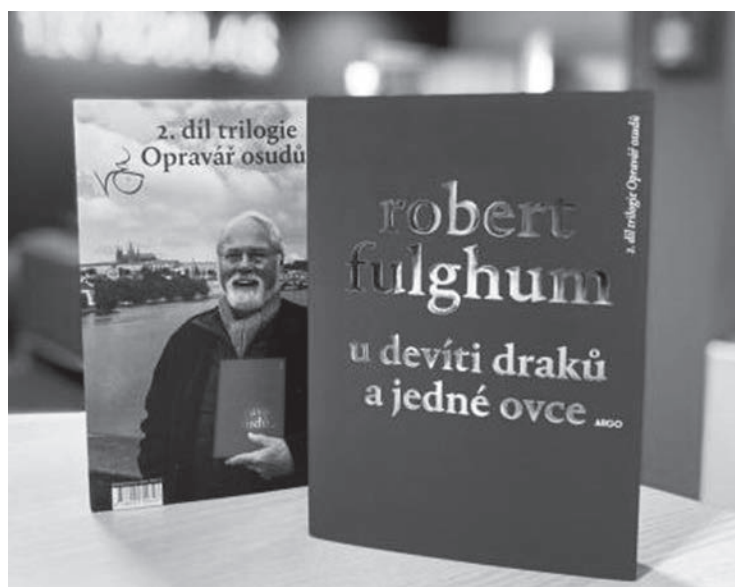

Když se dnes ohlédneš zpět, jaký byl ten tvůj „život s Fulghumem“ celkově?

To už asi zaznělo. Je to k nezaplacení. Studnice poznání a důvěrné obeznámení se se světem moudrého člověka. Je to jako se vším: má se člověk spíš na něco soustředit, věnovat tomu hodně času a dostat se do hloubky, anebo je lepší tékat od jednoho k druhému, poznat toho mnohem víc a mít díky tomu i víc možností? Já jsem tedy až tak netěkal... Jinak mě zarazil

ten minulý čas. Fulghumovi bude 83, ale cítí se velmi fit, dokonce i na cestování přes Atlantik, které je ještě náročnější než samotné psaní, a v jeho případě zvlášť. Jednu knížku právě dopsal a v hlavě má minimálně dvě další, takže tam opravdu patří čas přítomný: „Jaký je tvůj život s Fulghumem?“

Ta otázka byla myšlena retrospektivně, určitě ne jako nějaké bilancování nad něčím, co končí. Takže ji můžeme vzít naopak, jako

Poslední přeložená kniha
Roberta Fulghuma.
(Foto převzato z commons.
wikimedia.org.)

**Jiří Hrubý v rozhovoru
s Robertem Fughumem, Praha,
Unitaria, 2011. (Foto z archivu
Petra Samojského.)**

něco, co se rozvíjí! A v tom smyslu, co bys řekl, že si z Fulghuma, ať z jeho textů nebo jeho osobního „fulghumovského přístupu“ k životu bereš, co ti dává do tvého vlastního života?

Já to hlavně až tak neprožívám, tak jako všechno ostatní je pro mě i Fulghum práce.

Určitě zajímavější než mnohé, ale na druhou stranu i míň zajímavá než leccos. Nemyslím si, že bych si zrovna z Fulghuma bral do života výrazně víc, než si všichni bereme z toho, že čteme. Když už ale čteme, tak radši něco inspirativního, to je jasné.

Rozhovor vedl Petr Samojský.

Umění ve spiritualitě naší obce

Anketa pro duchovní českých unitářských obcí

Unitářský kalich. (Foto KLK.)

Hlavní téma tohoto čísla *Tvůrčího života* je Život jako dobrodružství. Aby takový byl, musíme jej tak vnímat a musíme pro to také něco udělat, přinejmenším se aktivně otevřít takové perspektivě. Je to tedy umění svého druhu. V našich obcích se navzájem podporujeme k životu v takto uměleckém duchu tvůrčího svobodomyšlného života a k tomu využíváme i umění v celé jeho šíři. Protože je však každá obec svébytným celkem, umění je tam přítomno také osobitým způsobem. Abychom více poznali způsob užívání umění v našich obcích, požádali jsme duchovní obcí, aby se k tomu vyjádřili. Zadáním bylo popsat, jak je umění (výtvarné, hudba, literatura atd.) využíváno, jakou roli v obci hraje, jak s uměním pracuje duchovní, jak členové individuálně a společně, jak je umění přítomno v hlavním shromáždění, případně i v doplňkových programech a tak podobně.

VLASTIMIL KREJČÍ, OBEC UNITÁŘŮ TEPLICE

Pokud mám chápat umění spíše v tom užším slova smyslu, mělo by se tedy jednat především o hudbu a výtvarné umění.

Ohledně prvně jmenovaného, poměrně rozšířeným prvkem duchovních shromáždění v některých obcích je kromě hudby k poslechu také zpěv. Mám tedy na mysli společný zpěv. Trochu potíží je, že v menších obcích, kde se schází malý počet členů a kde navíc většina z nich zpívat nechce, protože si buď myslí, že to neumí, nebo to opravdu neumí, je praxe společného zpěvu poměrně problematická.

V naší obci to zatím moc neprochází. Zpívat si, to ano, ale jen tak někdy, a hlavně ne moc často. Takže pokud se budeme pohybovat v oblasti umění hudební múzy, většinu toho „oddře“ hudba reprodukováná, určená k poslechu, zklidnění, meditaci a tak podobně. Z malé části také hudba živá, když někdo zahráje na kytaru nebo na něco jiného. Novinkou byl u nás nedávno sundrum, který přinesl jeden

nový příznivec a zahrál, dokonce nechal zahrát i nás. Sundrum vřele doporučuji, je to krásně se linoucí meditativní zvuk.

Do budoucna bych rád tuto oblast rozšířil o hru na klávesy, spíš tedy na harmonium, které tam máme, ovšem zatím se pohybuji v prvních lekcích, takže to opravdu ještě chvíli potrvá.

Naše obec již tradičně pořádá každý rok sérii komorních koncertů, které jsou určeny jak pro členy, tak pro širokou veřejnost. Jsou inzerovány ve veřejném prostoru především za účelem propagace naší obce ve městě, ale zároveň se i tyto koncerty podílejí na spirituálním životě v naší obci.

Co se týče výtvarna, musím říct, že v tom máme dost velké mezery. Tahle oblast poskytuje poměrně různorodé a bohaté možnosti, které ovšem v naší obci prozatím zůstávají až na výjimky v podstatě nevyužité, což je určitě škoda, a je to dobrý tip pro naši práci i do budoucna.

Zároveň bychom mohli uvést také promluvy duchovních jako součást umění literárního, i když si myslím, že tam tato anketa asi není

Hudba doprovází shromáždění obce v Teplicích. (Foto z archivu OUT.)

směřována. V podstatě by sem však i toto mělo patřit. Nejen promluvy, ale i čtení textů, duchovní literatury, čtení unitářských časopisů atd. A nejen čtení, i tvorba textů, protože se naši členové a příznivci například na *Tvůrčím životě* podílejí.

LIBOR MIKŠ, OBEC UNITÁŘŮ OSTRAVA

Obecně se domnívám, že umění jako jedna z forem intelektuální činnosti člověka hraje v prohlubování spirituality velmi významnou roli. Pro mnoho lidí dokonce nezastupitelnou. Výsledný útvar, tedy umělecké dílo, má schopnost předávat informace mimoverbálně, což vede k aktivaci pravé mozkové hemisféry. A to i v případech, kdy jsou součástí uměleckého díla slova, jako například u písní nebo poezie.

Obec unitářů v Ostravě je hodně zaměřena na určitou logickou systematičnost, filozofická témata a přednášky. Přesto umění hraje při našich pravidelných shromážděních poměrně významnou roli. Máme pro to velmi příznivé podmínky, neboť mezi našimi členy se nalézají několik velmi kvalitních umělců. Bratr Jaroslav Grossmann nám vždy na úvod i na závěr shro-

máždění zahraje několik skladeb na housle. Působí jako houslista v orchestru, jehož vystoupení jsme také několikrát navštívili.

Dalším umělcem v našich řadách je bratr Jan Grossmann, hudební skladatel a pedagog. Zrovna nedávno jsme navštívili koncert pořádaný v Janáčkově akademii, kde také zazněla jeho díla. Mimoto občas na našich shromážděních doprovází bratra Jaroslava na harmonium. Rovněž zpracoval zpěvník skladeb Bílého bratrstva a podílel se na překladu textů písní z bulharštiny. Tento zpěvník jsme vydali v Ostravě na podzim letošního roku, ale několik skladeb se již dříve dostalo do zpěvníku vydaného NSČU.

Nepostradatelnou je pro nás výtvarnice a básnířka, sestra Hana Kupková. Zejména díky její obětavosti pravidelně vychází náš *Zpravodaj Obce unitářů v Ostravě*. Ten ve skutečnosti nejen celý redakčně řídí a sestavuje, ale také do něj svými výtvarnými díly a básněmi pravidelně přispívá.

Zejména na uměleckou produkci bývá zaměřeno naše každoroční slavnostní předvánoční shromáždění. Letos na něm, stejně jako loni, vystoupil se svým programem sestaveným ze známých písní houslista a kytarista Ivo Halkoci.

A hudba je také nedílnou součástí shromáždění ostravské obce. (Foto z archivu OÚO.)

Navíc nám také zahrál a zazpíval náš brněnský host Pavel Sedlák. V některých případech se ke zpěvu přidalo i publikum.

Členové obce měli také zájem navštívit nějaké divadelní představení, ale tento záměr se nám nakonec letos realizovat nepodařilo; tak snad příští rok... Myslím si, že v životě OÚO má umění prostor dostačující. Určitou rezervu do budoucna vidím hlavně ve zpěvu. Většina skladeb hraných na našem shromáždění je otextovaná, ale členové je zatím svým zpěvem nedoprovázejí.

SOFIA PAVALA, LIBERECKÁ OBEC UNITÁŘŮ

Umění je ve spiritualitě našeho libereckého Přístavu dobrých duší zakotveno přímo bytostně. Umění spiritualitu doprovází a zkrášluje ji, činí ji radostnou, barevnou a laděnou v libé tónině, která je pak lahodná duši. Liberecká obec je známá svými ročními projekty, které se zaměřují vždy na kulturní či historické výročí významné osobnosti nebo události. A během probíhajícího roku se k dané události obec kreativním způsobem vrací. Ať jsou to literární a hudební večery, tvůrčí dílny pro děti i dospělé nebo poznávací výlety a přednášky. Vrcholem roku je začátkem

Projekt liberecké obce Místa našeho života v 18. století – kreativně pojaté katastrální mapy z doby Marie Terezie. (Foto z archivu LOU.)

adventu literárně-hudební dobročinný benefiční večer spojený s dražbou výtvarných děl, který má v sále KVK již čtyřletou tradici.

Mohu krátce zmínit výročí Karla IV. v roce 2016, kdy jsme s dětmi pořádali prázdninové kurzy historické malby v týdenním příměstském táboře v Pražské ulici pod vedením zkušené lektorky a arteterapeutky Mgr. Pavly Vaňkové.

Úžasným projektem byla v roce 2017 Marie Terezie a kreativně pojaté dobové katastrální mapy, které zavedla během své vlády. Zaměřili jsme se na věkovou skupinu od devíti do čtrnácti let. (Ale účastnily se nakonec doslova všechny věkové kategorie.) Naší snahou bylo znovu probudit zájem všech, představit zajímavé výtvarné techniky, naučit výtvarné pracovní postupy od přípravy materiálu až po finální dílo. Soustředili jsme se i na předání informací k aktuálnímu tématu o životě a době vlády Marie Terezie, která svým ustanovením uzákonila povinnou školní docházku a tím i zavedla kreslení jako samostatný předmět (Felbigerův školní řád, který obsahoval též „kreslení kružítkem, pravítkem, jakož i volnou rukou“).

V dnešní době je v povědomí dětí někdy černobílé vidění minulosti. Dětem i dospělým

se věnovala výborná výtvarnice Ing. Eva Njedlová. K využití tohoto tématu jako umělecké inspirace pro samostatnou tvorbu dětí a její následnou prezentaci jsme se inspirovali právě dobou Marie Terezie, dobou pozdního baroka a rokoka. Výtvarnými osobnostmi – malířem Norbertem Grundem a sochařem Ignácem Františkem Platzerem, kteří se narodili ve stejný rok jako Marie Terezie a měli také 300. výročí narození. Tento projekt byl zakončen výstavou v KVK a jako tradičně každý rok literárně-hudebním benefičním podvečerem...

Letošní výročí 600 let od husitské revoluce si připomenula LOU nejen tvůrčími dílnami v Přístavu a jejích MS Husa i MS Vltava, ale i výlety po husitských stopách nejen liberecké lokality, několika přednáškami a tvorbou dobových kostýmů i koncertem dobové hudby. Všechny naše projekty jsou samozřejmě otevřeny i širší veřejnosti, jediné tak je možné zpřístupnit naše tvůrčí unitářství i ostatním lidem.

Na závěr bych ráda zmínila i výraznou hudební kreativitu našich shromáždění, při nichž používáme alternativní hudební nástroje, a takto se hudebníkem stává doslova každý z nás.

Luděk Pivoňka ve své obci. Estetické působení shromažďovacího prostoru je důležité. (Foto z archivu OUP.)

LUDEK PIVOŇKA, OBEC UNITÁŘŮ PLZEŇ

Kdo poprvé vstoupí do Unitarie, měl by na první pohled poznat, že je v prostředí českého unitářství, což není vždy tak jednoduché odhalit. A právě umění by tomu mohlo být nápomocné. Tak například: Naším společným unitářským symbolem je unitářský znak, proto ho také máme v čele naší shromažďovací místnosti. Když hosté vstoupí do tohoto prostoru, hned se mohou zeptat, co tento znak představuje. Je to dobrá pomůcka pro první seznámení se s českým unitářstvím.

Také jsem se pokusil vytvořit program duchovního shromáždění s pomocí myšlenek našeho zakladatele Norberta Fabiana Čapka, neboť ne každý unitář dobře zná tuto výjimečnou osobnost. Důležitou součástí tohoto shromáždění jsou také unitářské písně a hudba od převážně klasických autorů. Tyto prvky unitářské liturgie mohou velmi pěkně obohatit průběh tohoto setkání.

V menší místnosti, kde se většinou konají diskuzní podvečery, máme již od roku 2000 pověšeny obrazy dlouholetého duchovního plzeňské Unitarie Františka Lexy. Na nich jsou často vyobrazeny velké postavy duchovního života Východu i Západu. Mnozí návštěvníci chválí tato pěkná umělecká díla, a určitě právem. Také rád používám Čapkovo desatero životní pohody a spokojenosti. Už se mi několikrát stalo, že si lidé z veřejnosti chtěli toto desatero okopírovat a vylepit ve svých domovech.

Nesmím ale zapomenout ani na naši Květinovou slavnost. Tam je záplava krásných květin a nádherné hudby nezbytnou součástí tohoto mimořádného setkání. Je to opět něco originálního, co vnesl bratr Čapek do českého unitářství. V několika posledních letech jsme našim členům, přátelům, příbuzným a veřejnosti nabídlí tzv. společenský večer. Na něm je možné si zatancovat a navzájem se poznat během diskotéky pro střední a starší generaci, která je vhodně doplněna o kultivovaný kulturní program.

Vzpomínám si, že jsem se po roce 2000 s podobným programem setkal také v pražské Unitarii. Je to praktická ukázka toho, že příjemně se pobavit patří také do svobodomyšlného náboženství. Na závěr svého malého zamyšlení

2018/3

Poutník

časopis Obce unitářů v Brně

Časopis brněnské obce pravidelně představuje autorskou výtvarnou i literární tvorbu členů a příznivců obce. (Foto z archivu OUB.)

bych rád připomenul, že tvůrčímu přístupu se v unitářství meze nekladou. Čím více vhodných uměleckých prvků do prostor, programů a služeb našich Unitarií zařadíme, tím lépe.

JARMILA PLOTĚNÁ, OBEC UNITÁŘŮ BRNO

V brněnské obci si vlastně spiritualitu bez umění nedovedeme moc představit. Více našich členů a příznivců se zabývá ve svém volném čase nebo profesionálně nějakým druhem umění a tato tendence je stále výraznější. Myslím, že obec, pokud nemá její vývoj stagnovat, by měla stále lépe znít, vypadat a tvořit, aby mohla najít něco jako společnou řeč, svoji sdílenou spiritualitu, a tedy něco jako společné štěstí. To jí dává také smysl existence. Bylo období, kdy jsme v brněnské obci měli jen skromný hudební doprovod pro zpěv písní ze starších unitářských zpěvníků. V současnosti, a již několik let, je výraznou součástí našich shromáždění a malých slavností bohatý repertoár souboru Musica Regina. Tradice naší obce zásluhou působení dr. Bohumila Housera poukazuje rovněž k du-

chovním naukám Orientu. V tomto odkazu pokračuje bangladéšský hudebník Mohsin Mor-taba, který často provází naše shromáždění svým zpěvem. Na našich Květinových slavnostech nebo jiných větších shromážděních vystupují též operní a koncertní pěvkyně a další umělci.

Více lidí v obci se vyjadřuje jazykem výtvarného umění, které je i mojí vlastní cestou, a to ještě dříve, než jsem se setkala s unitářstvím. Tak jsou nevelké prostory naší obce vyzdobeny obrazy, mandalami a jinými výtvarnými díly a rádi vítáme další. Tvoříme si tak svůj nevšední barevný svět, svoje krajiny duše. Před dvaceti lety, když jsme přišli poprvé na Staňkovu, bylo to vyložené zoufale strohé kancelářské prostředí, kde by si málokdo dovedl představit nějakou uměleckou kreativitu. Postupně oživalo tvorbou lidí, kterým na naší obci záleží. Dokazují tak neustále, že tvořivému duchu není překážkou žádné prostředí. Dík za ty krásné mandaly, obrázky a origami. Na obci již máme také velké album s ukázkami výtvarných prací.

Literární tvorbu zmiňují spíš jako samozřejmost. Téměř třicet let vychází časopis brněnských unitářů *Poutník* s původní tvorbou členů a příznivců. Nechybějí v něm básně, povídky, umělecké překlady, fotografie a obrázky. Několik našich členů a příznivců publikuje nejen v *Poutníku* a *Tvůrčím životě*. Někteří již vydali svoje knihy s původní tvorbou. Když taková kniha vyjde, je to vždy na obci velká radost.

PETR SAMOJSKÝ, PRAŽSKÁ OBEC UNITÁŘŮ

Nejstarší česká unitářská obec je dnes žijícím svědectvím o významu umění v českém unitářství. Prakticky od prvních událostí, které ji ve dvacátých letech vytvářely, pražská Unitaria s uměním počítala a užívala jej jako nedílnou součást svých programů. A nejen to, do umění i značně investovala, o čemž svědčí v první řadě velmi citlivé celkové původní architektonické pojetí našich prostor v ulicích Karlově a Anenské ve funkcionalistickém slohu (a které se dnes

Slavnostní odhalení nových varhan v pražské Unitarii. Pražská obec pořádala zejména mezi svými členy několik let sbírku, než nashromáždila dostatečné prostředky, aby tento nástroj mohla koupit. (Foto z archivu POU.)

s vypětím všech sil snažíme zrekonstruovat). Mezi umělecké detaily doby našich počátků patří kupříkladu nádherná vitráž s unitářským znakem ve Wendtovce v 1. patře v Karlově ulici (dnes „zasedačka“), umělecká výzdoba Arkony, ale i jedinečný interiér hlavního sálu shromáždění (Síň Charlotty G. Masarykové dnes přestavěná na divadlo) s velkorysími píšťalovými varhanami.

Když jsme v pražské Unitarii před několika lety začali se sbírkou na pořízení nových píšťalových varhan, bylo to také ve snaze být věrni tradici autentického umění, protože varhany digitální (které jsme měli z dob tzv. „strejčkářdy“ po likvidaci původních historických varhan) tuto kategorii zdaleka nenaplnily. Společný zpěv podporovaný pěveckým sborem má v naší obci rovněž tradici od dob počátků, i dnes máme na shromážděních dva profesionální hudebníky – instrumentalistu a vedoucího pěveckého sboru, respektive podpory zpěvu. Na shromážděních hostují hudební tělesa různých stylů, od klasické hudby přes etno a populární hudbu až třeba po folk a rock, jen reprodukovat hudbě se vyhýbáme.

V několika posledních letech jsme začali vytvářet tradici tak zvaných minifestivalů, kdy jsou nedělní shromáždění často doprovázena a rozšiřována doplňujícím programem nejružnějšího tematického zaměření. Můžeme zde zmínit například prezentaci orientálních tanečnic, výrazový a liturgický, ale i společenský tanec, několikaměsíční projekt se společným vyráběním unitářských vlaječek, pečení perníku – ostatně bylo by asi snazší snažit se vyjmenovat to, co jsme za roky naší činnosti z oblasti umění ještě nevyužili.

Je to vlastně pozoruhodné, že se na toto téma umění v unitářství (anebo obecněji umění v náboženství) v naší obci nevedou žádné hlubší rozpravy. Pro nás je to prostě tak samozřejmé! A je to proto, že umění má v našem pojetí ke spiritualitě velmi blízko. Tedy ne snad až tak k formalizovanému náboženství, které naopak s uměním v minulosti svádělo lité boje, ale k esenci náboženství, což je spiritualita, a té se oproti formalizovanému náboženství v unitářství hlavně věnujeme. Snad za nás mohou promluvit slova Jana Švankmajera, která pronesl v pražském kině U hradeb v říjnu 1996: „Jestli má

totiž umění vůbec nějaký smysl, pak ten, že má dělat člověka svobodnějším, že nás má osvobodit právě od oněch domestikačních návyků, které nám již od dětství vtlačují civilizační výchova.“ Tradice unitářství vypovídá o dlouhém a úporném zápase napříč stoletími oprošťovat se od snah vnutit člověku určitý způsob vnímání světa náboženskou optikou, a umění ve všech formách nám k tomu pomáhalo. A tak je tomu i dnes, i proto je pro nás umění tak důležité.

Unitaria byla po dlouhá desetiletí zázemím jak těm, kdo hledají svou osobitou cestu životem, tak i umělcům a filozofům umění. V Unitarii zkrátka nelze umění od duchovní cesty oddělit. Prostě jak říkáme – „jedno místo, mnoho cest; mnoho cest, jeden cíl“.

PETR SAMOJSKÝ, OBEC ŠIRŠÍHO SPOLEČENSTVÍ

Naše společenství má co do organizace jednu velkou nevýhodu, která je ovšem z jiného úhlu pohledu částečně i výhodou. Nemáme totiž dané prostory, kde bychom se scházeli

V rámci celodenního programu Světlo v krajině se členové OSŠ věnovali i land artu a pomoci barevných listů „rozžářili“ strom.
(Foto z archivu OSŠ.)

pravidelně, ale jsme „virtuální obcí“, kdy naše pravidelná týdenní shromáždění probíhají po internetu a k nim pořádáme další programy několikrát v roce na různých místech. Scházíme se tak na prodloužený víkend někde na chalupě či v penzionu nebo si pronajmeme autobus a jedeme na takzvané Putování českou krajinou. Tato charakteristika naší obce se pak samozřejmě projevuje i v práci s uměním.

Obecně řečeno bez umění jako takového bychom si naše programy nedokázali představit. Ve shromážděních po internetu, což jsou tak zvaná Slova na cestu (www.slovonacestu.cz), pracujeme s videoformátem, což samo o sobě už umění je, a to tím spíše, že se běžně orientuje na témata s uměním spojená, využívá uměleckých záběrů, literárních textů, poezie a podobně.

V dalších programech je umění také vždy přítomno. Jako příklad můžeme uvést podzimní putování krajinou v říjnu 2019, které bylo tematicky odvozeno od citátu „čím temnější nebe, tím jasněji vyvstanou hvězdy“ malíře Leonarda da Vinciho. V duchu jeho díla a touhy po poznání jsme v rámci tvůrčího landartového procesu, do něhož se zapojily všechny generace účastníků, uctili strom jakožto vyjádření toho, že jsme si vědomi bytostné provázanosti lidského společenství s naší Zemí. Cestou jsme posbírali spadané listy různých barev, strom jsme jím pak vyzdobili a rozžehl světlo lucerny provázelo naše shromáždění. To je jen drobná ilustrace naší snahy využívat momentální situace a daných podmínek, které v přírodě nacházíme, čili umění odvozeného z prožitku okamžiku. Jiné putování a tři přednáškové programy byly v roce 2018 věnovány spiritualitě v dílech českých básníků, a před několika lety jsme dokonce připravili celý dvouletý programový cyklus Spiritualita v lidské tvořivosti včetně umění. Z celodenní konference k tomu byl vydán sborník *Neviditelné inspirace*.

Ostatně do oblasti umění zaměřujeme část naší publikační činnosti průběžně. Mimo již zmíněný sborník jsme přeložili a vydali výbor z poezie H. D. Thoreaua, ale podporujeme i českou unitářskou tvorbu, a to jak známějších autorů (*Forma sleduje smysl* architekta Michala Kohouta), tak i začínajících tvůrců (v rámci gran-

tu jsme vydali prvotinu začínajícího básníka Matěje Čiháka nazvanou *Perský sen*).

V loňském celoročním cyklu Metapříběhy jako zdroj náboženské inspirace jsme zase systematicky pracovali s metodou artefietiky, kombinovanou s literaturou. Umění hrálo nezastupitelnou roli i v části příspěvků závěrečné mezinárodní konference k tomuto cyklu v prosinci 2019, kde jsme se zabývali prastarými příběhy, které po tisíce let formují utváření evropské kultury, a otázkami, jak s nimi duchovně pracovat jako s cenným inspiračním zdrojem i pro člověka 21. století, aniž by byl jakkoli svázován krédem či posvátností některých textů. Sborník z ní jsme vydali v lednu.

Pominout nelze ani společný zpěv a autorskou hudební tvorbu, kterou do našeho společenství pravidelně přináší Miloš Hlávka se svou kytarou, a již tradiční literárně-hudební projekty našeho duchovního (včetně kapely Kolorej), které jsou nedílnou součástí naší obce. Posledním výstupem je pak kniha spojená se souborem hudebních videoklipů *A přece se točí* z roku 2019.

To je jen letmý přehled, který dokazuje, že literatura, hudba, výtvarné umění i architektura jsou součástí našich programů, jak jen to je možné, protože jsme si dobře vědomi toho, že umění je nosným prvkem spirituality.

MARK SHIELS, INTERNATIONAL UNITARIAN CHURCH OF PRAGUE

Umění hraje v duchovním životě naší obce důležitou roli. Pro naše členy umění znamená vyjádření, které jde za hranice jazyka a slov. Mezi členy máme mnoho umělců, kteří pracují s různými formami umění: literaturou, kaligrafií, koláží, olejomalbou, fotografií a multimediálním uměním. Máme také členy, kteří se věnují výrobě šperků, práci s látkou a pletení, a dokonce výrobě soch s použitím 3D tiskárny – posledním výtvozem je slavná barcelonská bazilika – La Sagrada Família.

Máme mezi sebou také hudebníky a milovníky hudby. Řekl bych, že je skvělé, že jsme v našich shromážděních „vystaveni“ různým žánrům hudby a někdy užíváme různé hudební styly.

Z programu Všichni jsme jedineční, v jehož rámci IUCP uspořádala aukci darovaných obrazů.
(Foto z archivu IUCP)

Umění, stejně jako hudba, přesahuje někdy omezené výrazové prostředky našich duchovních myšlenek a pocitů, když spoléháme na jazyk. Mne, a řekl bych, že většinu našich členů, hudba přibližuje hlubšímu pocitu spojení s velkým tajemstvím Života, univerzálním Bohem, tedy s hlubším prožitkem spojení s vesmírem.

Někteří z našich členů věnují svá umělecká díla, ať už v jakékoliv formě, na podporu sociální spravedlnosti. Tato díla jsou prodána a zisk je věnován na dobročinné účely. Anebo mají své vlastní výstavy a ostatní členové se přidávají a podpoří je. Když pak vnímáme výtvo-ry svých přátel, řekl bych, že se tím dozvídáme o hodně víc o osobním duchovním životě autorů – jak vnímají svět, jakým způsobem

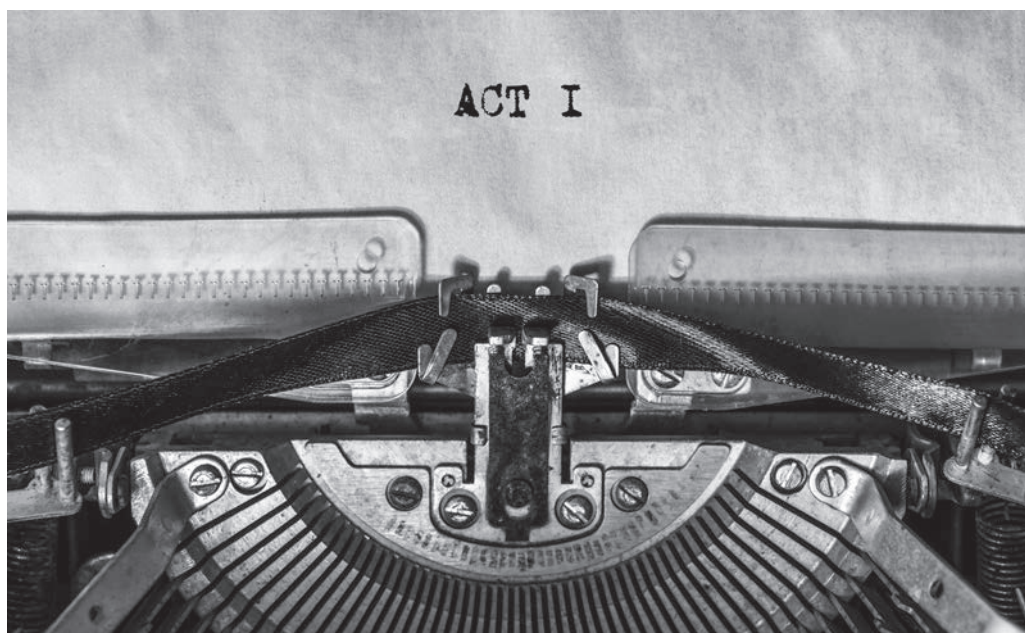
dávají prostor své umělecké potřebě souznít s přírodou, přírodním světem, zážitkům života v dimenzi radosti a zármutku, barvám a podobě světla, které obohacují i spojení s tím, co nazýváme Bůh.

Jako duchovní si skutečně velmi cením hudby při našich shromážděních. V naší obci v Praze máme to štěstí, že hudebníci jsou ochotni a schopni přizpůsobit se tématu shromáždění a podpořit je. Měli jsme i tři shromáždění, kdy naši hudebníci ve spolupráci s liturgickým tancem poskytli prostor pro umělecké vyjádření duchovního tématu. Doufám, že v roce 2020 do našeho programu přidáme i Tance univerzálního míru, neboť takové umění je také prostředkem duchovního vyjádření.

Něco o Vztahu...

Vlastimil Krejčí

Úplně na začátku nebylo nic. Naprosto nic. Prázdná stránka. Ani jedno písmenko. Písmenka jsou ty věci, ze kterých se dá vytvořit slovo. Slova jsou pak ty věci, ze kterých se dá vytvořit celá věta. Dokonce více vět. Další a další věty. Spousta dalších vět pak může proudit dál a dál. Proces tvoření běží. Ale vraťme se na začátek, kde není nic. Můžeme to vůbec považovat za nějaký skutečný začátek? Vždyť se nic neděje! Nic se nemění. Nic je nic. Nic ještě neprobíhá. Tak jakýpak začátek.

„Takže jsme tu. Vše začalo a jak už bylo řečeno, proces tvoření běží.“ (Foto © Shutterstock.com.)

Ovšem jakmile přijde ono první slovo, teprve tehdy všechno doopravdy začíná. Celé to tvoření, o kterém jsme mluvili. Tak ono „provažené“ *na počátku bylo slovo* vskutku dává smysl! Protože nic je nic, ale jakmile přijde první slovo, přijdou první věty, první myšlenky, nastala změna. A ta nás už od teď bude provázet dál a dál naším příběhem. Protože jediné v té změně se všechno uskutečňuje. Takže jsme tu. Vše začalo a jak už bylo řečeno, proces tvoření běží.

Stránka už tedy není prázdná, ale plní se postupně písmeny, slovy, větami.

Jenže k čemu to všechno, když není nikdo, kdo by to četl? K čemu všechny ty věty, když

nebudou vyjadřovat myšlenky, které by v něm vyvolaly pocity? Tehdy přichází na scénu čtenář. Ten, který to celé je schopen vnímat.

Už není jen nějaká popsaná stránka, už není jen nějaká řada písmen, slov a vět. Už je to celé někým čteno, vnímáno. Všechny ty věty najednou vyjadřují myšlenky, které ve čtenáři vyvolávají pocity. Některé části stránky dávají čtenáři smysl. Některé ne. U některých myšlenek má pocit, že jim rozumí, ale mýlí se. A musí na to přijít až o mnoho stránek později. Jak čtenář čte, písmena, slova a věty v něm zanechávají různorodé emoce. Některé části stránky v něm vyvolávají souhlas, některé ho naštvou, někte-

ré mu dokonce mohou nahánět hrůzu. Jiné ho zase potěší. Nebo mu dají naději. Cokoliv je možné.

S každou dokončenou větou se před zraky čtenáře vynořuje další věta, s každou dokončenou stránkou se objevuje další stránka.

Mohlo by se zdát, že tím je kruh uzavřen a všechno je tak, jak má být. Místo ničeho je něco a to něco se zrcadlí v někom. Ale někdo ta písmena do slov poskládal, a poskládal slova do vět, větami popsal stránky, jednu za druhou. Čtenář sice z pouhého shluku znaků zrcadlí myšlenky, hltá snadno čtivé pasáže a zahloubává se do těch složitějších, nicméně ho nezajímá nic víc. Je mu fuk, kdo to všechno napsal. Prostě pokračuje ve svém čtení, jako by se nechumelilo.

Tak plyne myšlenka za myšlenkou, příběh za příběhem, někdy je to komedie, někdy jde legrace stranou, někdy je čtenář dojatý, někdy ho to dokonce může nudit. I to se může stát. Už jsme si to řekli. Stát se může úplně všechno. Cokoliv je možné.

A tak se může stát, že se za čtenářem objeví stín. Je to jeho vlastní stín. Ale to čtenář neví. On o tom stínu zatím vlastně vůbec neví. Jeho mysl je pohroužená do čtení. Stín pomalu a zvolna následuje čtenářovy pohyby. Čtenář se mírně nakloní doleva, protože čte levou stránku. Stín udělá totéž. Jen přitom nic nečte. Pouze následuje čtenářův pohyb. Ten se nyní naklání trochu na druhou stranu a malinko přibližuje hlavu k textu, jako by nevěřil tomu příběhu, který právě čte. Stín opět udělá totéž. A tak to jde pořád dokola. Čtenář otáčí stránku za stránkou, stín následuje jeho pohyby.

Až v jednom okamžiku stín přestane chtít být otrokem svého údělu. Proč by vlastně měl celou věčnost jen neustále dokola opakovat to samé? To jednoho omrzí, i když je to jenom stín. Chvilí váhá, protože jeho úkolem je přece... „Úkolem? Je něco něčím úkolem? Je to snad můj úděl? Osud?“ říká si stín sám pro sebe. „Ani náhodou!“ řekne si stín a rozhodne se, že se stane sám sebou. Jenže jak to má udělat? Umí jenom následovat pohyby čtenáře. Ono totiž stát se sám sebou, to není jen tak. To nestačí si jen uvědomit, že takhle už to dál nejde, takhle to už dál nechci. Když nevíte, co chcete, nemáte

A tak se může stát, že se za čtenářem objeví stín. Je to jeho vlastní stín. Pomalu a zvolna následuje čtenářovy pohyby. (Foto © Shutterstock.com.)

kam jít. A tak velmi snadno sklouznete zpátky do těch svých zaběhnutých kolejí, jako náš stín, který právě po miliónté znovu a znovu opakuje pohyb hlavy čtenáře a pohyb jeho ruky, jak otáčí další stránku. Jenže to vnitřní pnutí je velké. Čím dál větší a neustále roste. Jako tlak v „papiňáku“.

Tak došlo k té kuriózní situaci. Stín to už nemohl vydržet. Neměl vymyšlené, co udělá, ale přesně věděl, že musí udělat něco jinak. A také věděl, že to musí udělat hned teď. Ono totiž vlastně nic jiného než teď nemáte k dispozici, ať jste stín nebo kdokoli jiný. Stín měl opravdu velký strach. Byl to takový ten nevysvětlitelný strach, který máte, když se chystáte dotknout sami sebe. Své vnitřní svobody. Své podstaty. Stín ale neměl čas se zabývat strachem. V onom „ted“ není na takové věci moc času. Ani prostoru. Ani ničeho.

Ona kuriózní situace spočívala v tom, že stín se pohnul úplně jinak než čtenář. Ten si ničeho

nevšiml, stín byl ostatně celou tu dobu za ním. Jenže teď se stín nahnul čtenáři přes rameno, aby se podíval, co je tam napsáno.

To čtenáře vyrušilo, protože zahlédl něco tmavého. Potkal svůj stín.

Ani pro jednoho z nich to nebylo příjemné setkání. Stín zjistil, že v textu o něm není ani zmínka, dokonce se celý text naopak snažil vytvořit dojem, jako by žádný stín ani neexistoval! A čtenář najednou pochopil, že všechno je jinak, než si doposud myslel. Z té temnoty stínu se jej dotkla hrůza. Byl tak temný a hluboký. A vůbec se v tom nedalo vyznat. Bylo to jako kulturní šok. Otrásl vším. Nic nebylo jako dřív. Stín, čtenář i popsané stránky. Všechno jinak.

Čtenář si všiml, že může číst jen díky světlu, které mu stránky osvětluje. Všiml si také, že stín zmizel, když se jej pokusil najít a světlo namířil směrem, kde stín zahlédl. Otočil se tedy zpět a četl dál. Ale jeho mysl už nebyla tak vpitá do písmen jako dosud. Četl a zároveň myslel na to, co se stalo. Myslel na stín. Myslel na to světlo. Nemohl přijít na to, co to všechno znamená.

Stín sice ztratil svou podstatu, když byl zahánán světlem, ale jakmile se čtenář otočil zpátky, opět vyrostl. Přišlo mu daleko smysluplnější následovat pohyby čtenáře než zkoušet nějaké další pokusy se svobodou. Je přece o tolik snadnější prostě následovat a hromadit. U toho tedy zůstal. S každým opakovaným pohybem rostl a temněl.

Jak tak čtenář pokračoval ve svém čtení, zároveň se mu hlavou honily i jiné myšlenky. Napadlo ho, že kromě popsaných stránek, stínu a světla tu přece musí být ten, kdo to všechno dal dohromady. Nebo ne? Ale ano! Jistě! Nemohl už číst. Došlo mu plnou silou, že stín a světlo jsou v určitém vzájemném vztahu. Kde je stín, musí být nějaké světlo. Kde je světlo, velmi pravděpodobně tam bude někde i stín. Jistěže stín někoho, třeba mě! Jinak by žádný stín nebyl. A pak tedy, kde jsou ta písmena, slova a věty, musí být někdo, kdo je napsal. Ovšem opět – napsal pro někoho! „Někdo to napsal pro mě,“ došlo mu.

Přestal myslet na světlo nebo stín. Myslel jen na toho, kdo je za tím vším. A jaký je vlastně vztah mezi...

„Jak tak čtenář pokračoval ve svém čtení, zároveň se mu hlavou honily i jiné myšlenky. Napadlo ho, že kromě popsaných stránek, stínu a světla tu přece musí být ten, kdo to všechno dal dohromady...“
(Foto © Shutterstock.com.)

Vztahy jako zrcadlo našeho osvíceného nitra

Jan Jan

Rád vzpomínám na slova buddhistického učitele, lamy Oleho, který říká, že lidé se chovají tak, jak se sami cítí. Známe to asi všichni – když máme šťastné, naplněné srdce, vztahy s celým okolím se najednou harmonizují. Když překypujeme vnitřní spokojeností, situace v našem životě se jako zázrakem poskládají a vše jde snadno a s lehkostí. Jak požehnaný je tento stav harmonického vztahu k sobě i k druhým.

Postoj indiánů ke světu je také velkou inspirací. Považují se za součást Země, za součást vesmíru a celého Božího díla. Podle nich jsou na Zemi proto, aby jí žehnali a aby ji harmonizovali, milující vše tak, jak to bylo stvořeno, bez jakékoli snahy do Božího řádu zasahovat, měnit ho... S láskou žít a s láskou umírat. Mít vztah k přírodě a k vesmíru jako k sobě samému, respektující smrt i narození.

Vzpomeneme-li na slova Fráni Drtikola, říkal, že základem pro něj bylo nahlížet vše jako dobré. Svět je dílo Boží a chce snad někdo kritizovat Jeho dílo?

Eduard Tomáš pak jasně formuloval: „Jaký jsou lidi, takovej bude svět.“

Je krásné, jak naši moudří čeští učitelé dokázali jednoduše formulovat složité učení...

Má životní zkušenost mě dovedla k cestě do nitra srdce a dovolím si sdílet několik vhledů. Jako klíč ke šťastným vztahům může posloužit vnitřní pravdivost, naslouchání svému nitru. Vnímání a nošení se do nitra srdce i celé své bytosti, kde sami sebe léčíme pozorností a proudem lásky přímo od pána Boha. Můžeme tak činit v meditaci, vleže nebo v sedě s rovnými zády. Před pohroužením je obvyklé pozorovat svůj dech, uklidnit se tím, vnímat procesy v těle. Když se nám podaří vstoupit dovnitř, do sebe, můžeme jít dál a vnímat, kam nás to vede.

Necháváme sebou například proudit boží lásku, pro dobro všech bytostí. Zjišťujeme, kde je případně nějaká nerovnováha či nesoulad. Kdybychom našli místo, kde není světlo a láska, hned toto místo můžeme světlem vědomí prozářit a prodýchat vědomou pozorností.

Žehnání Zemi. (Foto © Shutterstock.com.)

Je opravdu velice podstatné plně si uvědomit důležitost našeho vnitřního bytí, protože tak jak se sami cítíme, se pak chováme k ostatním bytostem, a to včetně našich drahocenných přátel – zvířat, rostlin, Země, vesmíru.

Naše nitro si můžeme představit třeba jako posvátný chrám Boží lásky. Tento chrám září v nás a je nedotčený čímkoli z „vnějšího“ světa jevů. Prožíváme vzlety i pády, upínáme pozornost na nespočetné množství jevů a povinností,

Harmonie vztahů.
(Foto © Shutterstock.com.)

ale vnitřní zářící chrám by měl zůstat vždy prozářen a nedotčen. Pokud se nám podaří udržet tento vzácný duchovní stav ve většině času našich životů, pak ho udržíme i v okamžiku smrti a naše cesta Božím dílem se bude vyvíjet tím nejlepším možným způsobem... Když v sobě vnímáme a cítíme zářící božství, pak je snadné tuto krásu a božství vidět i v ostatních. Je radostí tuto krásu a světlo sdílet s ostatními a ukazovat jim záři a světlo v nich samých, pokud ho nevidí.

Náš vnitřní chrám světla a lásky je tím nejdůležitějším, co v životě máme, jelikož léčí nás i ostatní a překračuje dualitu běžného uvažování. Světlo v nás je nektarem, tím největším darem pro naše blízké i svět. Vnitřní spokojenost nám pomáhá odpoutat se od materiálních tužeb, od vášní a závislostí. Je lékem snad na všechny neduhy moderního „nevědomého“ života.

S láskou a světlem v srdci najednou vše září významem, má hluboký smysl a je skvělým právě tak, jak je. Nepotřebujeme nic vylepšovat ani měnit. Hluboký prožitek vnitřní spokojenosti je tím opravdovým bohatstvím, které nikde mimo sebe nemůžeme najít. Žádný smyslový, pomíjivý prožitek nám vnitřní spokojenost nenahradí a nezajistí. Dopracovat se k tomuto niternému prožitku, jenž je klíčem ke šťastným vztahům s celým vesmírem, můžeme skrze své dobré srdce. Dobré láskyplné srdce vřelého pokorného člověka je branou k Božímu chrámu.

Duchovní život znamená být především dobrým, milujícím člověkem. Bez dobrého srdce, dobrého záměru, bez upřímné pravdivosti, zejména k sobě samému, se do chrámu vnitřní spokojenosti vstupuje jen těžko... Svým blízkým toužíme dávat radost, chceme, aby byli šťastni. Mnohdy je však jejich největší radostí právě to, abychom sami byli šťastní a naplnění. Nelze být šťastným, pokud jsou okolo mě jiné bytosti nešťastné. Vše se vším souvisí a jsme propojeni jinými úrovněmi bytí, které nejsou viditelné. Proto máme každý především vlastní odpovědnost za svůj vnitřní stav, pokud chceme tvořit krásný duchovní svět pro naše milované děti a blízké.

Opravdovým balzámem na srdce a vřelé vztahy, kapitolou samou o sobě je *odpuštění*...

Odpuštění ran, které jsme utrpěli, s pochopením, že v dualitě máme každý svůj postoj, vývoj a nahlížení. Odpouštíme, a tím se osvobozujeme. Necháváme za sebou otěže minulosti. Osvobozujeme se od nich, abychom mohli znovu milovat a tančit životem, jako když jsme byli děti, čistá Boží stvoření.

Sami sobě dáváme ten největší dar očistění srdce, odpuštění... Odpustit sobě své chyby pak bývá tím nejtěžším. A tak jako odpouštíme svým dětem, když poznávají svět a dělají u toho nejrůznější karamboly, tak i nám Bůh odpouští a my odpouštíme sami sobě. Pro rozzáření vnitřního chrámu srdce je důležité, aby bylo

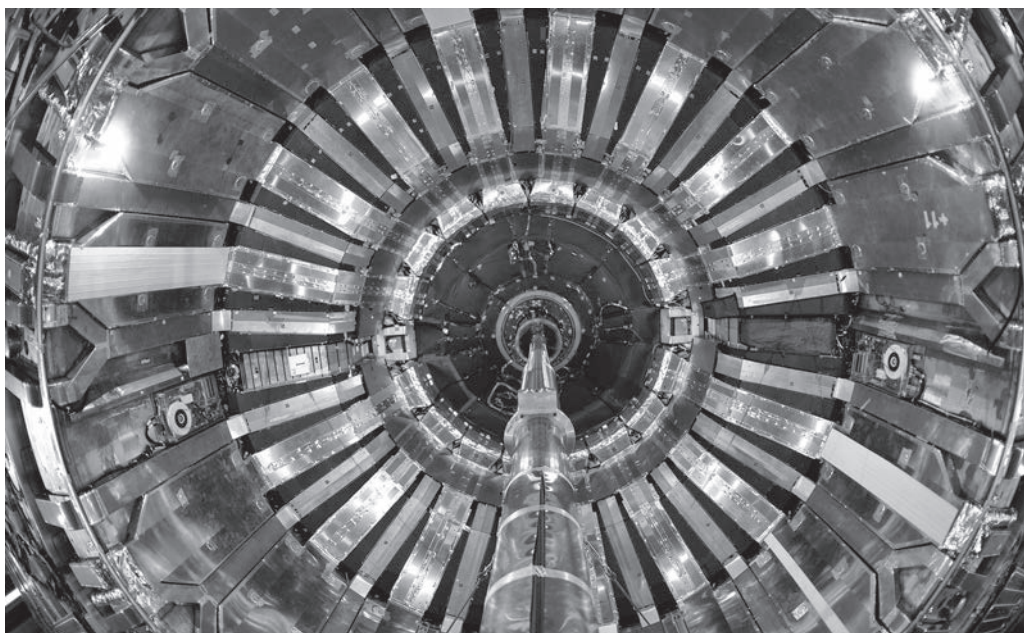
Jsmeme propojeni úrovněmi bytí, které nejsou viditelné. (Foto © Shutterstock.com.)

srdce řádně očištěno odpuštěním a vnitřní láskou k sobě i druhým. Také vděčnost je velmi důležitá, protože otvírá srdce a spojuje s Bohem. Vděčnost je pomyslnou třešničkou na dortu, jelikož činí člověka skutečně šťastným a spokojeným, což se pak opět odráží v našich naplněných vztazích.

S otevřeným srdcem, „zprůtočným“ Boží láskou přes něj proudící, můžeme být opravdovým přínosem pro tento svět.

V dnešní době je úchvatné sledovat, jak se nejmodernější věda dostává ohromnou oklikou za vynaložení nepředstavitelných finanč-

ních prostředků zpět k poznání a moudrosti dávných jogínů a osvícenců. Náš slavný český kvantový vědec, profesor Jan Rak, zabývající se více než 30 let odbornou prací v organizaci CERN (Je tu největší urychlovač částic na světě, pracovat začal 10. září 2008. Umístěn je v podzemí, na území mezi pohořím Jura ve Francii a Ženevským jezerem ve Švýcarsku. Na jeho návrhu se podílelo přes 2 000 vědců z 34 zemí světa.), mimo jiné tvrdí, že každá částice si je vědoma stavu částic ostatních. A to bez ohledu na čas a prostor. Pokusy prokázaly, že provázanost všech částic se projevuje v okamžitém čase při

Urychlovač částic, CERN, Ženeva. (Foto © Shutterstock.com.)

**Naše nejhlubší
vědomá podstata
a Bůh jedno jest.**

(Foto © Shutterstock.
com.)

jakýchkoli vzdálenostech. Částice zde na Zemi reaguje okamžitě na propojenou částici vzdálenou třeba miliardu kilometrů. Z tohoto si můžeme uvědomit, jak ohromný dosah má právě naše vnitřní naladění doslova na celý vesmír. Můžeme se naladit na ty nejryzejší Boží frekvence porozumění, lásky, a tím zesilovat jejich kosmický vliv. V experimentech se zjistilo, že v přítomnosti, podle pozorovatele a jeho záměru, vznikají varianty nejen budoucnosti, ale i minulosti! Opravdu tedy nemá žádný smysl jakkoli se zabývat minulostí, protože ta jednak fakticky neexistuje, a jednak můžeme i tu vytvořit, jakou je třeba. Tudíž když svým pohledem vykreslujeme minulost jako šťastnou a úspěšnou, takovou ji tedy i tvoříme.

Výsledkem výzkumů, jež stály stovky miliard eur, je to, že pozorovatel tvoří realitu. Pozorovatel, svou vědomou pozorností, očekáváním výsledku, přímo spoluvytváří daný děj. Je proto důležité nahlížet na svět i naše blízké s důvěrou, láskou a trpělivostí. Svou pozorností a naší přítomností ovlivňujeme a spoluvytváříme náš život a svět mnohem větší měrou, než bychom si mohli připustit.

Výzkum prokázal i to, že pozornost zastavuje v pozorovaných částicích čas. Je tedy přínosné uvědomit si, co všechno dané výzkumy znamenají pro náš běžný život. Že vhodným nasměrováním pozornosti do našeho nitra můžeme hojit a léčit, zpomalovat stárnutí, lidem okolo nás pomáhat se rozvíjet.

Další úžasný poznatek je ten, že každá částice instantně reaguje na ostatní částice. Změní-li se tedy můj postoj k lepšímu, měním instantně postoje ostatních bytostí v kolektivním vědomí.

Toto se již tisíckrát potvrdilo například při regresních sezeních či jiných podobných technikách, kdy se zpracovala určitá vztahová situace a okamžitě to přineslo zásadní změny a vyléčení chování a postojů u lidí, kteří se sezení vůbec nezúčastnili.

Jak již dobře známe, jak nahoře, tak dole, jak ve velkém, tak v malém. Boží principy jsou otisknuté do všech částí vesmíru podobně. Je velice zajímavé učit se z mikrosvěta a dovolit si uvidět, že fakta pozorovaná a zjištěná v kvantové fyzice platí i v našich životech a našem projevovém světě.

Jsme součástí celku, součástí božího díla. „Opěvujme Boha a Bůh bude šťastnější,“ říkal jogín z Himaláje ve skvělém dokumentu *Sarvamangalam*. Jako je každá zdravá buňka, přes kterou proudí energie, naprosto důležitá pro zdraví celého těla, stejně tak i každý z nás je buňkou v božím těle se svou jedinečnou důležitostí pro božský celek a spolutvorbu světa. Svým vnitřním blahem a dobrou vůlí činíme Boha a své okolí šťastnějšími. Naše nejhlubší vědomá podstata a Bůh jedno jest. Vše je jeho dílo, a tedy i my. Jelikož je Bůh absolutní, není nic kromě něho, nemůžeme být od něj nijak odděleni. Proto opěvujme s láskou a vděčností boží dílo.

Ať září světlo našich srdcí pro lásku Boží!

Kde jsi, Adame?

Marika Mariewicz

„Kde jsi, Adame?

Proč ses přede mnou ukryl? Proč se mne bojíš?

Kdo ti nalhal, že se mě musíš děsit?

Což jsi zapomněl,

s jakou láskou jsem tě povolal k životu?

Copak mohu zapomenout na dílo svých rukou?

Kde jsi, Adame?

Bojíš se, že jsi nahý? Vždyckys byl.

*Přede mnou vždycky zůstaneš odhalený
a nic přede mnou neukryješ.*

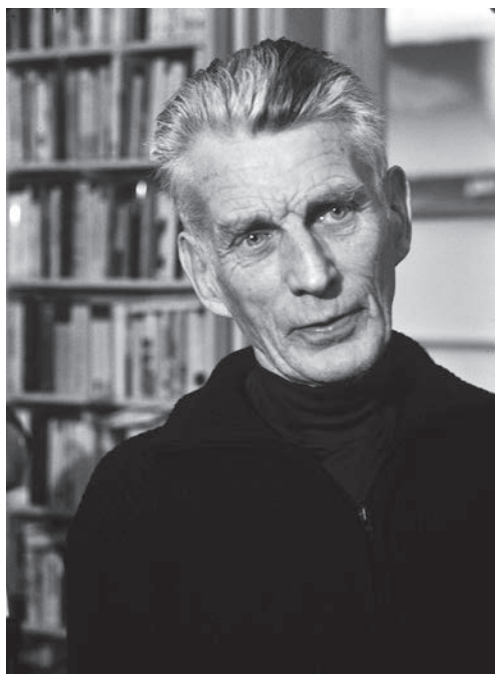
Znám tě dokonale, lépe než ty sám sebe.

Proč přede mnou skrýváš svou tvář?

Proč se přede mnou zkoušíš přetvařovat?

K ničemu to nepovede, klameš jen sám sebe.“

(Samuel Beckett)

Samuel Beckett (1906–1989), irský dramatik a spisovatel. (Foto převzato z commons.wikimedia.org.)

V současné době žijí miliony lidí v tíživém vnitřním rozporu. Na jedné straně toužíme po pocitech a vztazích, které jsou intenzivní a naplňující. Současně však je pro nás svým způsobem zhola nemožné se takovými prožitky otevřít. Zcela na začátku otevřenost byla. Totální. Podívejte se na maličké děti. Jsou absolutně otevřené, dýchají a přijímají každíčkým pórem. Ale pak přišlo jedno zranění, za ním další... a spolu s tím kdesi uvnitř „rozhodnutí“, že takto se už nenecháme dál zraňovat. A je to právě toto naše „rozhodnutí“, co nám brání navázat hlubší vztah s druhými lidmi, životním partnerem, eventuálně obojí. A snad ještě větší množství lidí žije zcela odcizené vztahy plné prázdného tlachání, které by překřičelo naše vnitřní zoufalství a duševní vyprázdňenost, vztahy plné emočního jedu, závislosti, přetvářky, nášlapných min a „duševního smogu“, v němž se nelze nadechnout.

Když jdeme o úroveň hlouběji, zjistíme, že se uzavíráme sami před sebou. Že jsme ztratili autentický, hluboký kontakt s vlastními pocity, emocemi a touhami.

Se Životem. Že cítíme „tak trochu“ nebo nic moc. Že vlastně už nevíme, co by nám udělalo radost. Naše srdce jsou pečlivě zakrytá vrstvami strachu, obav, studu a pocitů viny, které fungují jako emoční brnění. To nás sice chrání před bolestí, ale spolu s tím nám zabraňuje cítit vše, co by nás opravdu v tom hlubším slova smyslu naplňovalo a po čem jako lidské bytosti, ať už vědomě či nevědomě, voláme.

Ty nejhlubší první obranné vrstvy jsme si začali vytvářet v dětství přibližně do sedmi let, kdy se lidská osobnost modeluje v základních rysech. Zpravidla téměř vždy v tomto období vznikne nějaký druh hlubšího či méně hlubokého traumatu, který pak další vrstvy osobnosti ovlivňuje. Velké množství lidí vyrostlo bez jednoho z rodičů. Nebo tam jeden či oba nebyli přítomni takovým způsobem, jak jsme jako děti toužili a bylo pro nás nezbytnou, životní potřebou. Jsou to samozřejmě i rodiny, kde mezi partnery velmi často vládne odcizenost a atmosféra, která nenabízí nic z toho, co by zajišťovalo dítěti pocit naprostého bezpečí a důvěry. Pro dítě, které má práh citlivosti na té

Ty nejhlubší obranné vrstvy jsme si začali vytvářet v dětství. (Foto ©Shutterstock.com.)

nejnižší možné úrovni, je to tak strašlivá bolest, že si to nedokážeme představit. Situace či podnět, kterého si dospělý vůbec nepovšimne, je pro maličké dítě boj s predátorem. Pochopitelně hrají velkou roli už prenatalní období a první chvíle života, například odloučení novorozence od maminky, což je v porodnici běžnou praxí. Čerstvá miminka bez symbiotického kontaktu, na němž závisí jejich přežití, řvou své zoufalství do světa někdy až do úplné rezignace a totálního otupění, aby zachovala alespoň své základní biologické funkce.

Pokud se dětský, ještě nevyvinutý systém setká s neúměrnou, život ohrožující bolestí, nastupuje obranná, traumatická reakce a vznikne tzv. rozštěpení. Při disociaci tohoto druhu může dojít například k tomu, že nás něco v zájmu přežití roztrhává raději na kusy a různé naše části (emoce, pocity, tělesné vjemy, obrazy...) poschovává na různých místech tak, aby k sobě nemohly najít cestu. Je to, jako když – řečí pohádek – dáte ruce do sklepa, nohy na půdu, srdce do hlubin jezera a hlavu do popelnice (viz pohádka o Kostěji Nesmrtelném). Tímto rozštěpením je zaručeno, že nebudete vědět, co se stalo, takže budete uchráněni od příšerné bolesti a jste schopni dál nějak přežít ve vnějším světě. Tento druh přizpůsobení je třeba docenit. Díky němu jsme mnohdy na živu. Nevýhodou tohoto druhu obranné reakce je to, že náš snový i každodenní život je ohrožen podivnými výjevy o hlavě v popelnici a nohách na půdě, o kterých vůbec nevíte, odkud se vzaly, a vaše okolí nejspíš také ne. Špatná zpráva je, že tato síla nás ochraňuje nejen před novou bolestnou situací, ale také před mnoha situacemi dobrými, které do našeho života přinášejí naplnění, radost a lásku. A dobrá zpráva: naše unikátní duševní esence je někde bezpečně uchována a stále existuje cesta, jak se k ní zase jednou vrátit a obnovit ji.

Tyto primární životní „otisky“ podvědomě modelujeme i v dalších vztazích svého dospělého života. Přátele a partnery si použijeme k tělu jen natolik, nakolik to dokážeme. A pokud naše hluboká potřeba kontaktu a lásky s oběma rodiči nebyla plně nasycena v raném dětství či vzniklo zmíněné rozštěpení, máme tendenci vstupovat s lidmi do polovičatých vztahů plných emočních kompromisů nebo se vztahům podvědomě zcela vyhýbáme. A tak řada lidí volí život o samotě nebo „samotu ve dvou“, a svoji hlubokou, vytěsněnou potřebu lásky, doteku, kontaktu, saturuje dostupnějšími způsoby a prostředky. Koupíme si nové auto, začneme se horlivě cvičit v boxu, stanou se z nás workoholici, případně alkoholici, nebo vstoupíme do kláštera, staneme se řeholníky či řeholnicemi a upneme se k lásce k tzv. bohu, který nás nezraní a neopustí ani ve smrti. („Kdo nemiluje svého bratra, kterého vidí, nemůže milovat Boha, kterého nevidí.“ – Jan 4:20) Je v podstatě jedno, co z toho uděláme. Sami sebe klameme, podvědomě a s velkou obezřetností střežíme své nitro proti oné čiré a zranitelné otevřenosti. Ale každý způsob útěku (byť sebe-příjemnějšího) v sobě nese i bolest, prázdnotu a pečlivě strážnou touhu.

„A tak řada lidí volí život o samotě nebo ‚samotu ve dvou‘, a svoji hlubokou, vytěsňenou potřebu lásky, doteku, kontaktu, saturuje dostupnějšími způsoby a prostředky.“

(Foto ©Shutterstock.com.)

„Kde jsi, Adame?

*Vrať se ke mně. Z lásky jsem tě povolal
k životu a z lásky tě volám k věčné radosti.
I kdyby na tebe všichni zapomněli,
já nezapomenu. I kdybys ty na mě zapomněl,
já nezapomenu. I kdyby ses mě zřekl,
já se tě nezřeknu. Přijmi mé pozvání.
Prosím tě o to. Jsi mi nadevšechno drahý.
Vyryl jsem si tě do dlaní.“*

(Samuel Beckett – závěrečná část)

Je zde pro nás ještě nějaká jiná možnost? Ano. Neskrývat se, neutíkat. Jednoduše být k sobě naprosto upřímní. Přiznat si, že začít musíme především u sebe samotných, že lásku ani nic z toho, po čem toužíme, nám prostě do hrudi nikdo vtlačit nedokáže. Odložit krůček po krůčku svá brnění a odvážit se podívat na své bolestivé jizvy, rány a pečlivě ukryté touhy a přání. Nabídnout sobě samým lék v podobě laskavé pozornosti, soucítění a přijetí. Vzít plnou zodpovědnost za svůj život. Odložit svou žebráckou hůl a kráčet svobodně po vlastních směrem k otevřenosti, lásce a plnosti. Bytí i s rizikem, že občas zakopneme a bude nás to bolet.

Sto let od vzniku Církve československé (husitské)

Matěj Čihák

Osmého ledna 2020 oslavila Církve československá husitská sté výročí svého vzniku. V tomto článku se pokusím o stručné shrnutí událostí, které se před sto lety odehrály a které vedly ke vzniku tohoto nanejvýš pozoruhodného náboženského společenství. Vznik CČS(H)¹ se odehrál ve stejné době jako zrod Československé republiky, stejně tak jako i zrod jiné náboženské společnosti – Čapkova Svobodného bratrství neboli (od roku 1930) Náboženské společnosti československých unitářů.

Znak Církve československé husitské. (Obr. převzat z commons.wikimedia.org.)

EVROPSKÝ KONTEXT

Kořeny vzniku CČS leží v celoevropském duchovním hnutí, které je známo jako katolický modernismus. Během druhé poloviny 19. století a na počátku 20. století se v katolické církvi zformoval myšlenkový směr kněží, kteří chtěli přizpůsobit katolické křesťanství duchu moderní doby. Jejich cíle a postoje byly pestré, spojoval je však společný odpor ke konzervativismu a autoritářství vatikánských struktur. Oficiální kurz katolické církve po prvním vatikánském koncilu (1869–1870) byl striktně konzervativní, odmítající cokoli moderního, pokrokového či vědeckého. Bylo vyhlášeno dogma o papežské neomylnosti. Právě proti tomuto dominantnímu konzervativnímu proudu se modernisté vymezovali. Mezi jejich požadavky patřilo zahájení dialogu mezi teologií a vědou, historicko-kritická exegeze Písma, podpora demokratických a sociálních idejí, větší účast řadových kněží a laiků na životě církve, liturgie v národních jazycích a v neposlední řadě i zrušení povinného celibátu.

KATOLICKÝ MODERNISMUS V ČESKÝCH ZEMÍCH

Katolický modernismus se nevyhnul ani českým zemím. Římskokatolická církev zde byla co do počtu členů jednoznačně převažující, to však

bylo dáno spíše násilnou rekatolizací v době pobělohorské než upřímným Inutím českého lidu k Římu. Ačkoli na sklonku 19. a počátku 20. století byla většina Čechů katolíky, byl jim bližší Jan Hus než Jan Nepomucký, profesor Masaryk než Svatý otec. To platilo o laicích a řadovém kněžstvu, nicméně církevní vrchnost byla úzce spjata s Římem a jeho oficiálními strukturami. Tato situace vedla v roce 1902 k založení organizace českých modernistických kněží, která nesla jméno Jednota katolického duchovenstva. Mezi požadavky Jednoty patřilo: demokratická volba biskupů kněžími, příslušnost biskupa k diecézi podle národa (jazyka), zavedení národního jazyka do bohoslužeb a zrušení povinného celibátu. Mezi významné představitele Jednoty katolického duchovenstva patřil například Jindřich Šimon Baar.

V roce 1907 vydává papež Pius X. encykliku *Pascendi Dominici gregis* (Pásti stádo Boží), ve které ostře a jednoznačně odsuzuje modernismus a všechny jeho požadavky jako hereze. Hned téhož roku je na základě rozhodnutí českých biskupů rozpuštěna Jednota katolického duchovenstva. Modernistické ideje a touha po reformě církve tím však nemizí, jen se přesouvají do církevního podzemí. Od roku 1910 katoličtí kněží dokonce musejí skládat takzvanou „antimodernistickou přísahu“, ve které se zavazují věrností Římu a odsuzují všechny modernistické „bludy“. Na některé z modernistických kněží snad tato tvrdá represe zapůsobila a za-

¹ Nově vzniklá církev nesla název Církve československá a teprve v roce 1971 k němu přijala ještě přídomek „husitská“.

ThDr. Karel Farský (1880–1927),
zakladatel Církve československé
(husitské). (Foto převzato z commons.
wikimedia.org.)

Bohumil Zahradník-Brodský (1862–1939), spisovatel, reformní kněz a spoluzakladatel CČH. (Foto převzato z commons.wikimedia.org.)

rým kněžím zřejmé. Uvnitř Jednoty tak vzniká tzv. Ohnisko. Jedná se o společenství kněží kolem mladého radikála Karla Farského, kteří začínají uskutečňovat reformy, jak sami říkají, „via facti“ – začínají sloužit bohoslužby v českém jazyce², žení se, kážou proti Římu.

SCHŮZE 8. LEDNA 1920

Farského Ohnisko mění název na Klub reformních kněží.³ Úplné odtržení od římskokatolické církve sice není oficiálním cílem této organizace, nicméně faktické provádění reformy vede k otevřené roztržce s českými biskupy a Římem. Neúnosnost situace je čím dál tím jasnější. Z toho důvodu svolává Klub reformních kněží

schůzi na 8. ledna 1920 do Národního domu na Smíchově. Je třeba říct, že ačkoli bylo již jasné, že rozpor mezi modernisty a římskokatolickým vedením je nepřekonatelný, málokdo očekával, že se tento den zapíše do českých dějin jako den vzniku nové církve. Sám Karel Farský nebyl příznivcem unáhlených kroků a výsledek hlasování z 8. ledna 1920, jak uvádí reformní list *Právo národa*, jej samotného překvapil.⁴

Podle zprávy, kterou o schůzi podává *Právo národa*, byla atmosféra 8. ledna v Národním domě na Smíchově velmi vypjatá. Účastnilo se jí zhruba 300 osob, převážně členů Klubu reformních kněží. Schůze začala v 10 hodin dopoledne a předsedou schůze byl zvolen Karel Farský. Vzájemné překřikování a odcházení řečníků od pultu uprostřed projevu byly běžné. Linie sporu vedla hlavně mezi kněžími, kteří ještě chtěli setrvat v římskokatolické církvi a pokračovat v provádění reformy „via facti“, a mezi těmi, kteří již měli římskokatolické nadvlády dost a chtěli založit novou, národní církev.

OTÁZKA NÁRODNÍHO JAZYKA

Při četbě záznamu ze schůze překvapí, že zde nebyly diskutovány žádné teologické otázky a pouze dvakrát bylo citováno Písmo.⁵ Zato byla schůze plná tematiky národnostní a také sdílení osobních zkušeností jednotlivých kněží, kteří prováděli reformy „via facti“ a zažili útlak ze strany církevní vrchnosti.

Jeden příklad za všechny, nakolik byla otázka národnostní přednější než jakékoli otázky teologické, představuje citát Bohumila Zahradníka-Brodského, jednoho z předních reformních kněží: „Nejprve jsem dobrým Čechem, a potom křesťanem.“⁶ To odráží atmosféru schůze i celé tehdejší doby více než výmluvně. Naproti tomu stojí extrémní postoj římské kurie, která označila konání českých bohoslužeb „v pastýřském listě jako smrtelný hřích“.⁷

4 *Právo národa*, roč. 3, 1920, č. 2, s. 4.

5 *Nový zákon*, Lukáš 12:49 a Zjevení Janovo (je pouze uvedeno, že bylo citováno, nikoli samotný citát, bez uvedení kapitoly a verše).

6 *Právo národa*, roč. 3, 1920, č. 2, s. 2.

7 *Právo národa*, roč. 3, 1920, č. 2, s. 3.

2 Poprvé masově během tzv. „českých Vánoc“ roku 1919.

3 Někdy též uváděno jako Klub reformního duchovenstva.

Chrám sv. Mikuláše (vpravo), kde bylo vyhlášeno založení Církve československé (husitské)
(Foto z 20. let 20. století, převzato z ČTK.)

OTÁZKA CELIBÁTU

Zevrubně byla probírána také otázka celibátu. Sám Karel Farský nicméně neustále opakoval, že se reformní dílo nesmí omezovat na tuto otázku a že otázka celibátní je veskrze okrajová. Veřejnost se dnes, stejně jako tenkrát, touto otázkou ráda zaobírá pro jakousi její „delikátnost“. Farský však vždy zdůrazňoval, že hlavním úkolem reforem a potažmo nové církve je hluboká duchovní obroda člověka, ze které zdobrovolnění celibátu pouze vyplývá jako její důsledek. Sám Farský žil v celibátu až do své smrti v roce 1927.

Je také třeba pochopit, že celibát v (tehdejší) římskokatolickém pojetí rozhodně neznamenal sexuální abstinenci, nýbrž znemožnění oficiálních sňatků kněží. Že se jedná v podstatě o institucionalizované pokrytectví, dokládá příběh faráře Ctibora z Hostýna, který promluvil během schůze 8. ledna 1920: „Říkalo se o mně, že mám tři děti; zatím mám jen jednoho synka a nezapíral jsem to; chodil jsem s ním veřejně a nikdo mi to neměl za zlé. A bylo to v pořádku,

Matěj Pavlík (později biskup Gorazd, 1879–1942), katolický kněz, později biskup pravoslavné církve.
(Foto převzato z commons.wikimedia.org.)

První biskupové Církve československé: Gustav Adolf Procházka, Karel Farský, Josef Rostislav Stejskal a Ferdinand Stibor. (Foto z Ústředního archivu a muzea ČČSH.)

ale když jsem se oženil, bylo zle.“⁸ Farář Ctibor byl následně suspendován a ze strany místních jezuitů mu bylo dokonce nepřímo vyhrožováno fyzickým násilím.⁹ Celkovou situaci v tomto ohledu dokresluje i existence Organizace žen vedoucích domácnosti katolických kněží, která se, jak uvádí *Právo národa*, „u sekretariátů všech politických stran domáhala zrušení coelibátu.“¹⁰

VZNIK NOVÉ CÍRKVE

Schůze 8. ledna 1920 byla zakončena hlasováním, zda nadále setrvat v římskokatolické církvi, anebo zda založit církev novou. Výsledek hlasování? Pro založení nové církve 140 hlasů, 66 proti, 5 nerozhodných. „Schůze byla zakončena hymnou Kde domov můj? – Nad Tatrou sa blýska a chorálem Svatý Václave.“¹¹ Toho dne se zrodila nová církev, která si dala prostý název:

Církev československá. K jejímu oficiálnímu vyhlášení a první bohoslužbě došlo o tři dny později v chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí.

Církev československou po jejím založení čekalo mnoho těžkostí i radostí. Radostí byl, přes prvotní váhání veřejnosti a skeptická vyjádření tisku, poměrně rychlý nárůst věřících nové církve – v roce 1921 to bylo více než 525 tisíc členů a v roce 1925 dokonce již 650 tisíc. Byl to právě především velký entuziasmus laiků nadšených pro novou církev a jejich sdílený étos (snad by se dal vyjádřit jako „demokratické a národní bratrství“), který postavil ČČS na nohy a umožnil jí stát se významnou církví. Církev československá totiž zprvu neměla nijak ujasněnou teologickou orientaci. Vzešla z lůna římskokatolické církve, ale brzy se rozpadla na dva znesvářené proudy – tzv. pokrokový (liberální), reprezentovaný zakladatelem a prvním patriarchou Karlem Farským, a směr pravoslavný, reprezentovaný Matějem Pavlíkem (později byl znám jako biskup Gorazd).

8 *Právo národa*, roč. 3, 1920, č. 2, s. 3.

9 *Právo národa*, roč. 3, 1920, č. 2, s. 3.

10 *Právo národa*, roč. 3, 1920, č. 2, s. 5.

11 *Právo národa*, roč. 3, 1920, č. 2, s. 4.

Karel Farský vyjádřil své pojetí církve a víry roku 1922 ve stručné publikaci, nazvané *Československý katechismus*.¹² Katechismus vyvolal v části církve, a zejména v ostatních církvích, pobouření, neboť Farský zde definuje Boha jako „živý zákon světa“ a Ježíše klade na roveň dalších proroků lidstva, jako byli Buddha, Zaratustra, Konfucius, Sokrates či Mohamed. Farský a liberální křídlo ČČS byli poté obviňováni z panteismu, racionalismu či dokonce ateismu, každopádně však z odpadnutí od křesťanství. Sám Farský vždy trval na tom, že ČČS je církví křesťanskou.

DALŠÍ VÝVOJ

Nesvár mezi liberálním a pravoslavným směrem vyústil v tzv. pravoslavnou krizi, kdy se v roce 1924 od ČČS odtrhlo pravoslavné křídlo. Většina věřících však zůstala při Karlu Farském a jeho liberální orientaci. Další ranou pro mladou církev byl předčasný skon jejího „otce zakladatele“ v roce 1927. Během nacistické okupace se církev musela potupně přejmenovat na Církev českomoravskou (ČČM). Po roce 1945 zažila ČČS mimořádný boom, v roce 1950 dosáhla bezmála jednoho milionu věřících. Na sněmu v roce 1971 došlo v církvi k zásadnímu teologickému i organizačnímu obratu, který postupně krystalizoval již během předchozích let a jehož vůdčí osobností byl teolog Zdeněk Trtík. Církev rozšířila svůj název o přídomek „husitská“ (ČČSH), vystoupila z Mezinárodní organizace pro náboženskou svobodu (IARF) a přijala věroučný dokument Základy víry. V rovině teologie se usadila na půdě tzv. biblického personalismu a zjednodušeně lze říci, že se z církve vysoce liberální stala církví ortodoxnější a více křesťanskou v konvenčním slova smyslu.

HUSITÉ A UNITÁŘI

Na začátku článku jsem naznačil určitou souvislost mezi vznikem ČČS a NSČU. Obě dvě duchovní společnosti vznikla ve svérázné atmosféře politického a duchovního oživení, ale zároveň sociální a ideové krize, krátce po vzniku samostatné Československé republiky.

Obě dvě společnosti byla ve svých počátcích doprovázena silným entuziasmem svých příznivců a zároveň měla v čele výraznou vůdčí osobnost. Obě společnosti byla výrazně nábožensky liberální a pro obě byla charakteristická prozápadní orientace.¹³ Církev československá nicméně zůstala na půdě křesťanské, byť teologicky velmi otevřené (na hranici panteismu) a nábožensky tolerantní (Ježíš vedle Buddhy, Mohameda atd.), zatímco Čapkovovo hnutí se přihlásilo k tradici světového unitářství a stalo se zcela svobodným a tvůrčím náboženským společenstvím mimo hranice křesťanství.

Mezi ČČS a Svobodným bratrstvím (později NSČU) panovaly vřelé vztahy. Na důležitém sněmu ČČS v srpnu 1924 byl jedním z čestných hostů i N. F. Čapek, který zde vystoupil s projevem a byl nadšeně přijat. V pozdější době se však cesty obou společností poněkud rozešly, zejména po obratu ČČSH v roce 1971 směrem k tradičnějšímu pojetí křesťanství. Znovu se však jejich osudy propojily po sametové revoluci, kdy v letech 1992–2000 našla Pražská obec unitářů své útočiště ve sboru ČČSH na Vinohradech. I to lze chápat jako znak určitého spojení, které existuje mezi těmito dvěma duchovními proudy.

ZÁVĚREM

Církev československá vznikla ve specifické době, za velkého nadšení svých příznivců a pod vedením lidsky i teologicky svérázných osobností. Na svém počátku neměla jasné věroučné vymezení a kolísala mezi krajně konzervativním pravoslavím a krajně liberálním modernismem. Prožila mnoho krizí, mnoho proměn názorové orientace, včetně dvou změn názvu (jedné vynucené, druhé dobrovolné). Jedná se o velmi specifický český úkaz, jedinečné duchovní hnutí, pro něž je neustálé hledání vlastní identity téměř jeho vlastní podstatou. Není ani katolické, ani pravoslavné, ani protestantské. Je „husitské“.

Popis vývoje ČČSH od roku 1989 do současnosti zde vynechávám záměrně. Vydal by na zvláštní článek. Kdo někdy, tak jako já, přichází

12 Spoluautorem *Československého katechismu* byl František Kalous.

13 Čapek přijel z USA a založil Svobodné bratrství, Farský založil ČČS a poté se vypravil do USA.

Pohřeb Karla Farského, 1927. (Foto z Ústředního archivu a muzea ČČSH.)

do kontaktu s prostředím ČČSH, může si vytvořit svůj vlastní úsudek o aktuální praktické, lidské i duchovní situaci této organizace. Martin C. Putna se kdysi vyjádřil o ČČSH tvrdě: „Že jde o slepou vývojovou větev, jejíž zrod byl jejím největším výkonem [...], je po sedmdesáti letech její existence neboli teologického tápání a postupného odumírání zřejmé.“¹⁴ K tomu mohu dodat jen: úplně zřejmé to není. I navzdory tomu, co je na tomto výroku pravdivé, zůstává ve mně nepopiratelný zážitek osobního svědectví – osobního svědectví o tom, že v ČČSH žije cosi, co stále mění lidské životy a otevírá dveře k duchovnímu životu těm, kteří je doposud nikdy neotevřeli, stejně jako těm, kteří je po dlouhá léta nechávali přivřené. Viděl jsem to na vlastní oči. A že těch lidí není mnoho? – „Kdekoli shromáždí se dva nebo tři...“¹⁵

¹⁴ Martin Chadima, *Dr. Karel Farský – I. patriarcha Církve československé (husitské)*, Hradec Králové: Královéhradecká diecéze ČČSH 2017, s. 65.

¹⁵ Nový zákon, Matouš 18:20.

KAREL FARSKÝ (1880–1927)

Zakladatel a první patriarcha Církve československé. Narodil se 26. července 1880 v Podkrkonoší v obci Škodějov do zbožné katolické rodiny. V dětství zažil bídu a tvrdý život, který byl pro obyvatele tehdejšího Podkrkonoší charakteristický. Základní školu navštěvoval v nedalekých Roprachticích, kde znamenitě prospíval. Na doporučení svého strýce Josefa Farského, kanovníka vyšehradského, šel studovat do Prahy teologii. Jako kněz působil v plzeňské diecézi (Ostrov, Pernink) a později se odstěhoval do Prahy.

K ideám modernismu inklinoval od počátků svého působení. S kontextem evropského modernismu byl zřejmě velmi dobře obeznámen (podle současného teologa ČČSH Jiřího Vogela byl inspirován především dílem George Tyrrella), hlavní těžiště Farského koncepcí však leželo v odkazu české reformace, mistra Jana Husa, a především v aktuálních potřebách jeho současnosti. Po skončení světové války se stal významnou osobností Jednoty katolického du-

chovenstva, v níž od počátku zastával stanovisko radikálního postupu vůči církevní vrchnosti.

Jednalo se zřejmě o pracovitého a zároveň důsledného člověka, někdy mu byla spolupracovníky i oponenty vytýkána přílišná tvrdost. Osobní charisma a organizační schopnosti, které mu jistě nechyběly, byly někdy interpretovány jako autoritářství. Snahy přizpůsobit křesťanství moderní době a otevřít ho světu byly zase označovány jako panteismus či racionalismus.

Založení nové církve původně nebylo jeho cílem, ale když k němu došlo, ujal se jejího vedení s mimořádným nasazením. Důsledně vytrval v úsilí o liberální a národní směřování nové církve. Tím si znepřátelil mnoho lidí, zejména během krize v roce 1924, kdy se od ČČS odtrhli

stoupenci pravoslaví. Farský později vzpomínal, že ani od římskokatolických biskupů nevytrpěl tolik urážek a pomluv jako od kolegů ze své vlastní církve. V roce 1925 navštívil Stockholm a mezi roky 1925–1926 Spojené státy. Kvůli snadnějšímu cestování se naučil řídit automobil, což v jeho době nebylo nikterak obvyklé.

Extrémní psychické i fyzické vypětí (v podstatě neustále pracoval, cestoval a čelil útokům) se neblaze podepsalo na jeho zdravotním stavu. Již od roku 1926 často pobýval v nemocnici a trpěl silnými bolestmi, které se v průběhu času zhoršovaly. V posledních dnech života jej navštívil římskokatolický kněz Václav Davídek a na smrtelné posteli se jej pokoušel přesvědčit k návratu do „lůna církve“. Farský však vytrval ve své Pravdě. Zesnul 12. června 1927.

Světla a stíny Církve československé husitské

**Ke stému výročí jedné církve
Martin Chadima**

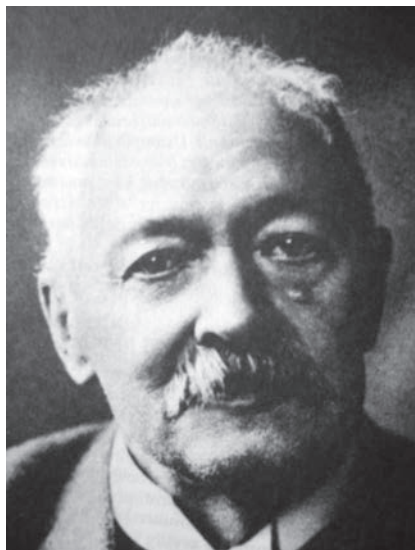
Dne 8. ledna 1920 odhlasovalo na 140 katolických kněží (z cca 300 přítomných) vznik nové církve. Její název, Církev československá (CČS, od roku 1971 husitská, tedy CČSH), v sobě nesl hlubokou symboliku. Nová křesťanská denominace se v něm přihlašovala k historii země, z níž vzešla. K ideálům husitským, českobratrským, reformačním, propojeným s masarykovským étosem spojení dvou „bratrských“ národů. Českého (Češi, Moravané, Slezané) a slovenského. Protože však signatáři založení církve byli katolickými kněžími, nesli si v sobě i odkaz mnoho desítek let trvajících zápasu tzv. katolických modernistů, kteří se marně pokoušeli reformovat římskokatolickou církev. Nejznámější zahraniční katoličtí reformisté (Loisy, Tyrell) byli v roce 1920 již pro reformu zatraceni, katolický modernismus v linii (dogmatické) teologie odsouzen několika papežskými encyklikami; katolický modernismus přežíval převážně v podobě literárních a kulturních aktivit (časopisy, poezie, povídky, romány) nebo se v sekularizované podobě přimkl k ideálům křesťanského socialismu.

Oslavy stého výročí založení Církve československé husitské, slavnostní bohoslužba v kostele sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí, leden 2020. (Foto převzato z commons.wikimedia.org.)

Od počátku nová církev čelila mnoha problémům. Nejenže byli kněží, kteří se k ní přihlásili, automaticky exkomunikováni (a přišli o obživu), ale nenalezla ani zásadní oporu mezi vzdělanými vrstvami. Vystoupili proti ní známí čeští historici (Josef Pekař, Josef Šusta), prezident Ma-

saryk vyjádřil rozpaky nad tím, proč kněží, kteří se chtějí ženit, zakládají církev, a mnohé zemské úřady prostřednictvím Římu nakloněných politiků, správců, úředníků i policistů bránily jejím aktivitám. Církvi se nedostávalo peněz, logistického zajištění (tiskáren, nakladatelství)

Josef Pekař (1870–1937), historik.
(Foto převzato z commons.wikimedia.org.)

ani opravdu kompetentních organizátorů. Těch několik málo nemohlo zvládnout obrovský nápor samo. Přesto se do ní doslova hrnul laický živel a kněží obětavě sloužili na místech, kde kdysi Boží slovo hlásali jejich husitské předkové. Protože se „čechoslovákům“ podařilo držet jen několik kostelů, v nichž celá náboženská obec i s knězem přešla do nově ustavené církve (aby o tyto kostely nová církev přišla definitivně o několik let později), sloužili duchovní „pod širým nebem“. Kázali v tělocvičnách, na návsích, ano, i v hospodských sálech. Církev vedlo několik schopných mužů v čele s kněžími: dr. Karlem Farským, Gustavem Adolfem Procházkou, Emilem Dlouhým-Pokorným, Matějem Pavlíkem aj. K nim se přidávali laičtí pracovníci. Od samého počátku církev hledala svou ideovou tvář. Víru v Boha a jedinečnou roli Ježíše Krista v dějinách spásy zpochybňoval jen málokdo.

První katechismus z roku 1923 (autorů Karla Farského a Františka Kalouse) byl sice napadán pro své údajné panteizující tendence, ale kritika vycházela spíše z nepochopení reformisty užívaného liberálneteologického pojmosloví. Složitější situace nastala během diskuse o tom, zdali se má církev propojit prostřednictvím svěcení s některou z tradičních církví, vyjma římské. Menší část kněží v čele s Matějem Pavlíkem

a laikem Bohumilem Zahradníkem-Brodským usilovala o spojení se Srbskou pravoslavnou církví, ale po čtyřech letech tuhých, vyčerpávajících a často velmi kontraproduktivních bojů (1921–1925) zvítězilo Farského „liberální“ křídlo. Matěj Pavlík byl již v roce 1921 vysvěcen v Bělehradě (byla mu tedy udělena tzv. apoštolská sukcese) na pravoslavného biskupa a nakonec spolu s několika kněžími a cca 8 000 laiky z ČČS odešel. Jeho komunita se stala základem budoucí československé pravoslavné církve.

Na počátku roku 1925 (6. 1.) byli pověřeni kněžími a laiky (6 + 6) vysvěcení československými biskupy (bez apoštolské sukcese) Karel Farský, Ferdinand Stibor, Gustav Adolf Procházka a Rostislav Stejskal. O několik dní později (8. 1.) bylo vysvěceno prvních 18 novokněží. Světil je biskup Karel Farský se spolusvěteli (prof. Karel Statečný, František Plechatý). Na získání apoštolské sukcese však církev nerezignovala a v roce 1931 ji z rukou francouzského starokatolického biskupa Winnaerta získali pa-

Josef Šusta (1874–1945), historik a politik.
(Foto převzato z commons.wikimedia.org.)

Gustav Adolf Procházka (1872–1942), druhý patriarcha Církve československé husitské.
(Foto převzato z www.ccsghk.cz.)

triarcha Gustav Adolf Procházka a biskup Rostislav Stejskal. Idea držení apoštolské sukcese se objevila i po roce 1989, kdy ji z rukou portugalského biskupa Antónia Josého da Costa Raposo obdrželo několik duchovních, kteří však byli za svůj postoj diskriminováni.

V době svého vzniku nesla církev ve svém čele pomyslný prapor ideálů a snů, jež se měly uskutečnit tak, aby splňovala požadavky na církev moderní, národní, vlasteneckou, ba lidovou. Tyto bohubilé pilíře její existence však byly nahlodány zubem času i lidskou nedokonalostí a slabostí. Na jedné straně najdeme celou řadu nepřehlédnutelných pozitiv a velkou obětavost: kněží (na počátku skutečně chudí, bez nároku na kongruu) oddaně sloužili věřícím; byly zakládány dobročinné spolky a sociální instituce pro pomoc potřebným; církev byla aktivní na mezinárodních ekumenických fórech i v jejich grémiích; měla ve svých řadách významné teology (Aloise Spisara, Františka Kováře, Františka Mariu Hníka, Miloslava Kaňáka, Zdeňka Trtíka, Zdeňka Kučeru); v době druhé světové války se

na 39 % kněží účastnilo různých forem protinacistického odboje a mnozí skončili v koncentračních táborech, kde jich 9 zahynulo; v době jednačtyřicetileté vlády komunismu byli mnozí kněží diskriminováni, končili v komunistických káznicích, byl jim odnímán státní souhlas či byli jinak šikanováni; jako první z křesťanských církví začala ČČS svítit na duchovní i ženy (1947) a dala ženám jako takovým možnost hrát důstojnou roli v rozhodování na různých úrovních církevního řízení (v letech 1999–2013 byla biskupkou olomoucké diecéze Jana Šilerová).

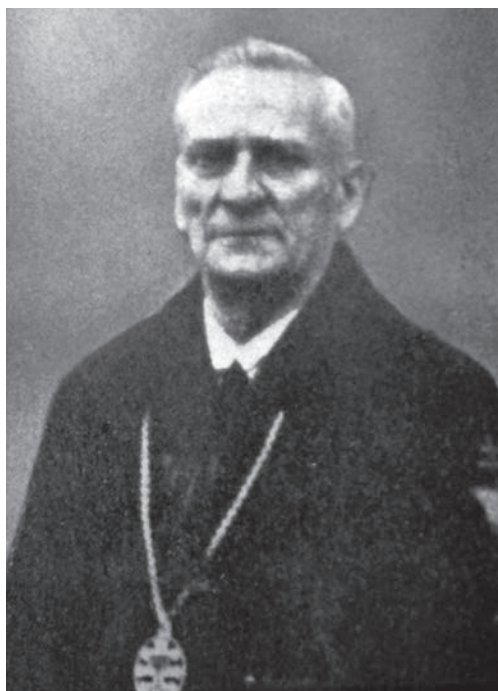
Na straně druhé však nacházíme řadu varovných skutečností: přes ohromující počet věřících, který kulminoval v padesátých letech 20. století (necelý milion věřících) se nepodařilo udržet počet členů (dnes sotva 34 000); poctivým „čechoslovákům“, ve velkém množství orientovaným politicky na Benešovu národní demokracii, se po druhé světové válce nepodařilo udržet na uzdě část elit (kněží i laiků). Například patriarcha Miroslav Novák, biskup Leo Marceluch a další propadli iluzi budování „socialistického nebe na zemi“. Mezi kněžími se časem vyskytli udavači, agenti STB (řada z nich je ještě dnes ve svazcích STB dohledatelná) i držitelé různých socialistických vyznamenání. Někteří zasloužili „loajálové“ učili na Husově bohoslovecké fakultě (muži i ženy) a řada z nich na této fakultě přežívala dlouho po roce 1989. Církev se sice po tomto roce zbavila nejzkompromitovanějších jedinců, ale část bývalých „loajálů“ ještě dnes oddaně slouží v důležitých funkcích církve nebo uplatňuje svůj vliv na duchovní i laiky církve.

A dnes? Jen namátkou: nepříliš demokratický duch linoucí se chodbami některých „ústředních“ místností, diskriminace názorových oponentů, ohýbání církevních řádů (zejména v době, kdy se volí do vysokých funkcí), materialismus, domýšlivost vycházející z mylné představy, že vysoká funkce (a řetěz na krku) v tomto světě zajišťuje popularitu jeho držitele, mnohoobročnictví, dosazování loajálních osob, svévole při odměňování podřízených (odměňování poslušných), „udržování“ fiktivních náboženských obcí z pragmatických mocenských důvodů, propagace pochybných vzdělávacích projektů a teologických institutů (a dosazování

jejich absolventů na klíčová „hlasovací“ místa) na úkor skutečného vysokoškolského teologického vzdělání, potlačování presbyterních zásad církve na úkor „neomylného“ episkopalismu – to vše jsou aktuální problémy církve, která chtěla být „budovou ze skla“, komunitou oddaných Kristových následovníků, lepší v „hlavě i v údech“ nežli její římská předchůdkyně.

Přesto tisíce obyčejných lidí, stovky kněží, jáhnů, kazatelů, dnes i vojenských či nemocničních kaplanů, pedagogů, hospicových pečovatелů a lidí různých rozmanitých povolání sloužily a slouží v této stále se zmenšující církvi oddaně Tomu, o němž věří, že ČČS(H) povolal, aby nesla evangelium národu. A hodlají se i dnes dovolávat – tváří v tvář nepravostem – jedné z hlavních tezí církve: svobody svědomí, tedy naslouchání hlasu, který kdysi dovedl Jana Husa až před soudní tribunál „církvních elit“ na kostnickém koncilu...

Mnohé z toho, co tvořilo ideovou páteř církve (v sekulárním slova smyslu) už dnes neplatí. Nacionalismus (v dobrém slova smyslu), který byl nosným prvkem budování Masarykovy a Benešovy Československé republiky je dnes mrtvý. A cestou okamurovského, trikolorového či konvičkovského typu „národnění“ ČČSH jít nemůže a nesmí, ačkoli nelze podceňovat inklinaci k populismu v myšlení některých „pomazaných hlav“. Mateřský český jazyk, jímž k nadšení tisíců sloužili naši první duchovní národu, je dnes samozřejmou součástí římskokatolické liturgie. Skutečnost, že se naši duchovní (muži a ženy) mohou ženit (vdávat) už také nikoho nenadchne a neučiní z něj „moderního“ křesťana. Historické osobnosti, jichž se dnes církev stále dovolává – Jan Hus, Jan Amos Komenský, Karel Farský, Zdeněk Trtík –, málokoho dnes inspirují, žel Bohu. Idea husitství jako taková, zkompromitovaná do značné míry komunistickou rétorikou a marxistickou historiografií a jí zúžená na kýčovitý obraz nacionálního kverulanta (maximálně „oprávce“ českého jazyka) Jana Husa či na hrdinu bez bázně a hany, Jana Žižku, dnes vzbuzuje spíše trpký úsměv. A toporné projevy pečlivě vyvolených zástupců církve během oficiálních církevních televizních vystoupení, plné klišé, frázi a duchovní plytkosti, také nemohou bu-

Ferdinand Stibor (1869–1956), jeden ze zakládajících kněží a následně biskupů Církve československé husitské.

(Foto převzato z commons.wikimedia.org.)

dit zdání, že Církví československou husitskou vane zrovna Duch svatý, který rozdává charizma na setkání.

Po této pasáži, která připomíná spíše jakýsi „Kšaft umírající matky Církve československé husitské“ by se mohlo zdát, že je vše ztraceno. Kdybych si to myslel, nezůstával bych aktivním „oudem“ mateřské ČČSH. I dnes najdeme slušné a demokraticky uvažující biskupy. I dnes do ní přicházejí mladí lidé – málo, ale přece. Jde o to, aby jejich energie, aktivita a kreativita nebyly umlčeny jen proto, že si někdo plete otevřenou církev Boží s žalářem, v němž je ujařen jeho vlastní malý duch. Věřím, že v církvi ti mladší nalézají stopy, otisky, obrazy evangelia Ježíše Krista. I dnes ožívají malé komunity věřících, přestávají mlčet ti, kteří se donedávna domnívali, že Duch svatý proudí skrze ústřední orgány církve, které se s železnou pravidelností nechávají „demokraticky“ zvolit. I dnes služebníci této církve křtí, biřmují, oddávají, slouží zesnulým na poslední cestě. I dnes se najdou

Husova československá evangelická fakulta bohoslovecká byla založena v roce 1921.
Foto nynějšího sídla, převzato z commons.wikimedia.org.)

aktivní laici, kterým není jedno, jak jejich náboženská obec vypadá. Je jich málo, ale jsou. Pokud budou tito lidé mít v církvi pocit domova, který je spravován „pěčí řádného hospodáře“, a nikoliv jedinci, kteří si z ní udělali soukromý byznys (s nepřehlédnutelnou vírou, že jim nakonec majetek případně zesnulé církve spadne časem „za babku“ do klína), pak budou vidět i živého Krista. Neboť ten je skutečně (myslím v danou chvíli a v daném prostoru) tam, kde se lidé v církevní instituci setkávají s jeho slovem (kázání, eucharistie). Tam, kde je On, je komu-

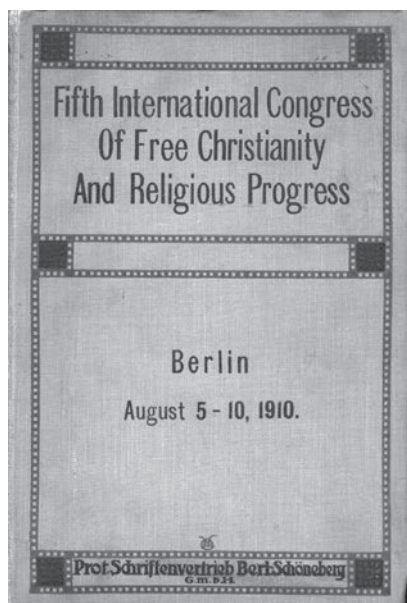
nita lidí, kteří se rádi vidí. Ale musí mít nejenom svou pevnou víru (srdce), ale i přesvědčení (racionální zdůvodnění), že má smysl svůj křesťanský život žít v organizované instituci. Pokud ten domov, to místo útěchy, naděje (ano, zní to banálně) i lásky nenajdou, odejdou. Církev, i ta československá (kam patřím i já, čili i mne se to týká!) si musí uvědomit, že „kdekoli se sejdou dva nebo tři ve jménu mém“ (jak říká Ježíš), tam je církev. A tu tvoří ti, kteří zápasí o to, aby v jejich životě vládl „duch evangelia“. A k tomu nakonec více nepotřebují...

Zprávy z unitářské knihovny v Praze

První díl

Bohdan Chlábec

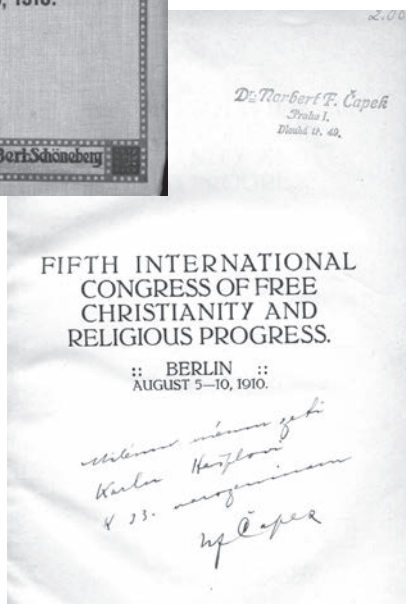
Na této stránce budeme čtenáře pravidelně informovat o pozoruhodných akvizicích knihovny NSČU v Praze. Podnětem k tomuto seriálu byl dar paní Livie Dvořákové, dcery Karla Hašpla, pokračovatele v díle zakladatele českého unitářství Norberta Fabiana Čapka: sborník referátů z *Pátého mezinárodního kongresu svobodného křesťanství a náboženského pokroku, Berlín, 5–10. srpna 1910* (*Fifth International Congress of Free Christianity and Religious Progress, Berlin, August 5–10, 1910*. Ed. Charles W. Wendte. Protestantischer Schriftenvertrieb, Berlin-Schöneberg 1911, 677 s., sign.: I B 853).

Obálka sborníku, Berlin-Schöneberg 1910. (Fond unitářské knihovny, všechny fotografie B. Chlábec.)

Kongres, kterého se N. F. Čapek účastnil z přímého podnětu T. G. Masaryka (srov. Petr Tvrdek, *Norbert Fabian Čapek: život a dílo*. Unitaria, Praha 1995, s. 12–13), představoval významný okamžik ve vývoji náboženského liberalismu na počátku 20. století a N. F. Čapka pravděpodobně výrazně ovlivnil. Mezi hlavní témata kongresu náležela hodnota náboženství jako morální a duchovní síly v lidském životě, psychologické a filozofické základy víry či interpretace mravní povahy člověka.

Náš exemplář sborníku pochází ze soukromé knihovny N. F. Čapka (viz osobní exlibris, obr. 3), který jej roku 1937 daroval Karlu Hašplovvi (viz dedikaci, obr. 2).

Čapkovo exlibris (dřevořez signován VR)

Patitel knihy s dedikací: „Milému mému zeti Karlu Hašplovvi k 33. narozeninám. N. F. Čapek“

Rozhovor se Zuzanou Dussel Jurgens

Zuzana na karnevalu v Benátkách. (Všechny fotografie pocházejí ze soukromého archivu Zuzany Dussel Jurgens.)

Jak jste se dostala k unitářům? Ovlivnila váš duchovní svět rodina?

Ano, byla to rodina, konkrétně tatínek Miroslav Novák, který je unitářem od roku 1943 a díky kterému jsem se rozhodla stát unitářkou. Maminka zase kdysi v Unitarii hrála na klavír.

Narodila jste se v Praze, žila na Aljašce a ve městě Seattle. Máte srovnání mezi několika státy i kontinenty. Je velký rozdíl v přístupu k víře, například v Americe a v Evropě?

Spojené státy jsou mnohem víc nábožensky založená země než Česká republika. Je tam mnoho různých církví a sekt a lidé chodí často do kostela. To, jak je v USA náboženství důležité, vystihuje taková zajímavost. Je nemyslitelné, aby kandidát na amerického prezidenta nebyl členem nějaké církve. U nás a v Evropě vůbec je to naprosto jedno.

A je rozdíl v přístupu k životu obecně? Co vám ze Seattlu a Aljašky chybí nejvíce, a co vám naopak nechybí vůbec?

Co se týče života obecně, Američané berou život tak nějak lehčeji než my. Často se stěhují, takže vlastně nikde nemají kořeny, a vyhovuje jim to. Já mám na to takovou teorii, že jsou to potomci těch, kteří měli odvahu odejít do neznáma, a život berou, tak jak plyne. Jednou jsi dole, jednou nahoře. Tohle je přesně to, co mi tady trochu chybí, takový ten nadhled, a pak také přátelské tváře všude, kam se podíváte. Ten pozůstatek komunismu je tu pořád trochu znát. Naopak mi nechybí ten špatný zdravotní systém, byť lékařská péče je v USA na vysoké úrovni. A tady je přece jen ta kultura.

Jste předsedkyní obce The International Unitarian Church of Prague. Proč vaše volba padla na tuto obec? Co je hlavní náplní vaší činnosti pro IUCP?

Rozhodla jsem se pro IUCP, protože jsem napůl Američanka a trochu takový světoobčan. Pár let jsem žila s manželem i ve Francii. Takže mezinárodní prostředí mi velice vyhovuje. Naše obec je taková sympatická směsice lidí z různých zemí, s různými životními osudy, kteří se nakonec sešli v Praze. Mojí hlavní pracovní náplní je pomoc při organizování různých projektů, úzká spolupráce s Markem Shielsem, překládání, případně tlumočení pro Marka a pak také schůzování.

Předsedkyní IUCP jste ve svém volném čase. Pracujete jako překladatelka. Na jakém překladu nyní pracujete? A je nějaký překlad, který vás ovlivnil více než jiný? Proč?

Pracuji pro různé překladatelské firmy a překládám nejrůznější texty (dost často smlouvy), kromě technických, protože těm nerozumím ani v češtině. Největším přínosem pro mě byl překlad série knih o ezoterické Praze, bylo to moc zajímavé a hodně jsem se dozvěděla, ale byla to fuška.

Navštěvovala jste unitáře v USA? Inspirovaly vás případně tyto návštěvy v činnosti pro IUCP?

Ne, v USA jsem mezi unitáře nechodila. To až tady v Praze.

Duchovním IUCP je Mark Shiels, který střídavě žije v Praze a v Londýně. Jak často se konají duchovní setkání ve vaší obci a jak probíhají?

Setkáváme se dvakrát za měsíc – první a třetí sobotu v měsíci. Kromě kázání máme i chvilku meditace a hudbu a potom samozřejmě popovídání u kávy. Myslím, že se to až tak moc neliší od českých bohoslužeb.

Kromě pravidelných setkání IUCP pořádáte i další aktivity. Například jste získali grant na projekt Víkend psychologie a spirituality. Můžete mi prosím tento projekt více popsat? Jakou měl odezvu?

Tento projekt byl velice zajímavý tím, že nám pomohl zamyslet se nad naší spiritualitou a jejím vlivem na naši duševní pohodu a ukázal nám důležitost unitářské víry v 21. století. Měli jsme hodně účastníků a dobrou odezvu.

Zuzana s dcerami a svým tatínkem unitářem Miroslavem Novákem při oslavě jeho 96. narozenin.

Zuzana se členy obce při zahájení dobročinné aukce Všichni jsme jedineční – plátno pro charitu, kterou tato obec pořádala v roce 2018.

Při slavnostním obřadu uvedení Susan Goldbergové do funkce neordinované duchovní.

Také jste se podíleli na festivalu Prague Pride. Tím jste chtěli ukázat širší veřejnosti, že i unitáři podporují ohrožené skupiny obyvatel...

Naším cílem bylo zviditelnit unitáře jakožto náboženskou obec, která podporuje ohrožené skupiny obyvatel, a zároveň podpořit naše vlastní členy, kteří patří k LGBTQ+ komunitě. Nesli jsme transparenty na Letnou, kde jsme měli stan a stůl s informacemi o unitářích, včetně informací o tom, že nabízíme možnost svatebního obřadu pro osoby stejného pohlaví.

O jaké aktivity mají vaši členové podle vás největší zájem a proč? Dávají přednost spíše přednáškám, duchovním setkáním či jiným projektům?

Mají zájem o všechny aktivity. Spirituální, charitativní, hudební apod.

Jaká akce vám v minulém roce udělala největší radost a na co se těšíte v roce 2020, co IUCP konkrétně chystá?

Asi nejvíce se mi líbil Víkend psychologie a spirituality. Rok předtím mi udělala velkou ra-

dost výstava obrázků našich členů, kterou jsme zorganizovali na podporu charitativní organizace Amelie, která nabízí pomoc dětem s rakovinou a jejich rodinám. Vybrali jsme hodně peněz a letos chystáme další výstavu, tentokrát malovaných pohlednic. Výtěžek půjde rovněž na Amelii. Na to se moc těším.

Budete spoluorganizovat jarní retreat EUU, který se bude konat 3.–5. dubna v Praze. Můžete mi tento projekt více přiblížit?

Retreat EUU je velice zajímavý projekt. Společný jazyk je angličtina a koná se dvakrát za rok v různých zemích. Sejde se tam něco přes sto unitářů a univerzalistů, vždy jsou tam pozoruhodní přednášející, jsou tam různé workshopy a programy pro děti podle věku. Všechno je velice dobře zorganizované a atmosféra je velmi příjemná. Můžete se těšit na zajímavé přednášky a workshopy. Svícen slavnostně rozžehne vnučka Norberta Fabiana Čapka Livie Dvořáková.

Rozhovor vedla Kateřina Štěpánková.

Svatební fotografie Zuzany a Phillipa.

Libor Mikš, neordinovaný duchovní ostravské obce

Jak jste se dozvěděl o unitářství a proč jste se rozhodl právě pro něj?

Nepamatuji si přesně datum, nepovažuji to za důležité, ale bylo to zhruba v roce 2005. Dostal jsem kontakt na pana Orszulíka, který bydlel v ostravské vile Unitaria. Začal jsem vilu pravidelně navštěvovat, ale o unitářství ještě nepadlo ani slovo. Organizovaní unitáři již v té době v Ostravě nepůsobili. Vedli jsme pravidelné filozofické debaty, kterých se účastnil poměrně úzký kruh lidí, asi tři až pět, nechodili pravidelně všichni. Dokonce jsme v rámci připravovaných projektů objekt přejmenovali na „Vilu Univers“, a navíc jsme nechali zpracovat logo, které využíváme dodnes. Zhruba po roce mi pan Orszulík doporučil kontaktovat paní Plotěnou. Jejího rozhledu a jejích názorů si velmi vážím. Domluvili jsme si tedy schůzku a s kolegy jsme vyrazili do Brna. Dá se říci, že jsme si od první chvíle s paní reverendkou brněnské obce rozuměli, jsme naladěni na podobnou vlnu. To bylo mé první setkání s unitářstvím. Myšlenka svobodného náboženství, nesešňerovaného dogmaty a pro mne nudnou jednotvárnou liturgií, mě zaujala.

Pocházíte z věřící rodiny? Mělo prostředí, z kterého pocházíte, vliv na váš spirituální vývoj?

Moji rodiče jsou ateisté, což se v mé výchově silně odrazilo. Matka pochází z jihomoravského vesnického prostředí, kde má katolická církev tradičně poměrně silný vliv. Přesto se ani prarodiče, u nichž jsem často pobýval, nábožensky neprojevovali, ač formálně katolíci, do kostela chodili jen zcela výjimečně. S knězem jsem se setkával pouze při pohřbech, neboť pohřební průvod a obřad na hřbitově byl pro nás děti poměrně atraktivní záležitostí. Nedá se však říci, že mne prostředí spirituálně neovlivňovalo, nějaké účinky se musí projevit vždy. Samozřejmě

Libor Mikš, neordinovaný duchovní Obce unitářů v Ostravě. (Všechny fotografie pocházejí z archivu obce.)

mne formovala i socialistická škola. V té době jsem celkem bezmezně věřil téměř všemu, co mi oficiální vzdělávací instituce předkládaly. Lidem, kteří nějakým způsobem přiznávali svou víru v boha, jsem se celkem nepokrytě vysmíval a nechápal jsem, jak vůbec někdo může takovým nesmyslům věřit. Prostor mne v tom samozřejmě podporovalo. V té době jsem dělal celkem běžnou chybu; nedělal jsem totiž rozdíl mezi svou představou o bohu a bohem samotným. A z nesmyslnosti své představy jsem vyvozoval nesmyslnost boží existence, ale tento rozpor jsem si uvědomil až mnohem později.

Díky vašemu zájmu o dějiny, filozofii a psychologii jste se dostal až k dílům N. F. Čapka. Nejvíce vás inspirovala jeho kniha *Nálada a její vědomé tvoření*. Co vás v tomto díle nejvíce zaujalo a k čemu vás to případně dále v životě nasměrovalo?

Kniha *Nálada a její vědomé tvoření* je velmi zajímavé dílo. Je psána velmi přístupným jazy-

Libor Mikš s dalším členem obce, Janem Grossmannem, v ostravské Unitarii.

kem, takže může oslovit i člověka, který v ezoterických záležitostech a pojmech není zběhlý. Vzpomínám si, když jsem ji před lety četl. Zpočátku se mi nijak objevná nezdála, ale pak jsem si v určité chvíli uvědomil, že Čapkův vhléd je mnohem hlubší, než se mi to zpočátku jevilo. V současné době ji čtu znovu a jako vždy, když čtete takovou knihu poněkolkáté, pokaždé objevujete nové věci, které vám dříve unikly. Je velmi těžké a i zbytečné vybírat z ní jednotlivosti. Kniha mne zaujala svou celkovou koncepcí, a zejména svým pozitivním poselstvím, které vyplývá již ze samotného názvu. To, jak se cítíme a jak vnímáme své okolí (a jak okolí vnímá nás), záleží jen na nás samotných, na našem vědomí a sebeovládání. A Norbert Fabian Čapek byl v tomto opravdovým mistrem, dokázal to i v těch nejtěžších podmínkách, jaké si umíme představit, v prostředí nacistického koncentračního tábora.

Máte vysokoškolské vzdělání technického směru. Kdy ve vašem životě nastal zlom, že cesta technického zaměření pro vás není ta správná a rád byste se stal duchovním?

Ano, vystudoval jsem strojírenskou technologii. Není to však směr, o který bych nějak usiloval, není to obor, který by byl mým snem. Studoval jsem na gymnáziu a o svém budou-

cím povolání jsem jasnou představu neměl. Později mne zaujala psychologie a z toho vzešel můj zájem tento obor studovat na vysoké škole. Jenže jsem neudělal zkoušky. Jednalo se o velmi atraktivní obor, kde uspěla zhruba jen pětina uchazečů. Někteří s oblibou uvádějí, že jim minulý režim studium neumožnil, že to byl obor pouze pro vyvolené. Zřejmě je na tom dost pravdy, ale já při zpětném pohledu musím uznat, že jsem k těm s nejlepšími předpoklady v té době opravdu nepatřil. V druhém kole přijímacího řízení již byly možnosti, co se volných oborů týká, dosti omezené.

Nepovažuji své technické vzdělání za zbytečně ztracený čas, rozvíjí rozum a logiku, a ta se ani v duchovních vědách neztratí. Patřím k těm nemnohým, jimž leckdy katastrofální způsob výuky matematiky nedokázal tento předmět zprotivit. Matematiku považuji za „etalonovou“ vědu, která je pro správné pochopení okolního světa nezbytná. Ve svém profesním životě jsem se pak zaměřil zejména na informační technologie. Chci tím říci pouze tolik, že svůj další vývoj nepovažuji za odklon od technického zaměření, spíše za jeho rozšíření o duchovní rozměr a logický osobní rozvoj, který dříve nebo později potká každého. A duchovním se chci stát právě proto, abych na této cestě mohl být nápomocen i ostatním.

Nejdříve jste působil v brněnské Unitarii, později jste založil unitářskou obec v Ostravě. Nyní zde působíte jako neordinovaný duchovní. Můžete mi popsat vaše začátky v ostravské obci? A je o unitářství v Ostravě zájem?

Skutečně jsme po několika schůzkách s kolegyní podepsali přihlášku do OUB, ale samozřejmě Brno je přece jen od Ostravy dosti vzdáleno na to, abychom tam na shromáždění každý týden dojížděli. Později, asi po roce, jsme se domluvili, že v Ostravě založíme unitářskou místní skupinu. Ale to jsme byli stále jen dva a na místní skupinu bylo nutné mít alespoň pět členů. Podařilo se nám získat další tři členy a požádali jsme NSČU o schválení místní skupiny, což se podařilo. Byl jsem pověřen řízením skupiny, podílel jsem se na přípravě programů a mnohé jsem i vedl. Z toho vyplynula i má činnost jako duchovního. Činnost skupiny navázala na v úvodu zmíněné filozofické debaty, navíc se konaly přednášky s více přednášejícími na různá duchovní témata. Pronajali jsme si vlastní prostory a získali i nějaké vlastní vybavení. Skupina se postupně rozrůstala a stala se základem dnešní Obce unitářů v Ostravě. Počet členů se v současné době ustálil, občas přijdou

i noví lidé, ale zatím se dalšími členy OUO nestali. Vzhledem k počtu obyvatel potenciál členství zcela jistě zatím vyčerpaný není. Musíme hledat nové cesty, jak dát ostatním o sobě vědět.

Jaké aktivity ve vaší obci konkrétně probíhají? Pořádáte kromě každotýdenních pátečních setkání i další akce? Žádala vaše obec o grant? Pokud ano, na jaký projekt?

Kromě pátečních shromáždění se pravidelně jednou měsíčně ve středu pořádá přednáška na duchovní nebo společenské téma. Také zhruba jednou za dva měsíce probíhá setkání astrologické společnosti. Další významnou aktivitou OUO je provozování knihovny duchovní literatury, a v neposlední řadě také vydáváme svůj časopis nazvaný *Zpravodaj OUO*, který vychází jako čtvrtletník v elektronické podobě. Rovněž připravujeme k tisku knihy, které poté vydáváme prostřednictvím našeho nakladatelství. Dá se říci, že toto spotřebuje většinu volného času, který mají naši členové k dispozici. Další akce jsou nepravidelné, mnohdy jednorázové. Jedná se buď o návštěvu nějaké kulturní akce nebo našich přátel mimo Ostravu, případně výlet do přírody.

Slavnostní shromáždění v ostravské Unitarii.

Vila Univers, sídlo ostravských unitářů.

V minulosti jsme žádali o několik grantů a byli jsme úspěšní v žádosti o příspěvek na tisk jedné z našich knih. V současné době o grant nežádáme, protože nemáme připraven žádný projekt, který bychom nezvládli financovat z vlastních zdrojů. Proto tuto příležitost přenecháváme ostatním.

O co mají členové ve vaší obci největší zájem? A proč? Preferují spíše páteční promluvy nebo přednášky či jiné projekty?

Jednoznačně největší zájem je o páteční shromáždění, které má svůj specifický průběh. Je to do značné míry dáno také velkými časovým vytížením, mnohdy se vzhledem k odpoledním směnám nemohou účastnit ani ti, kteří by zájem měli. Tradiční zájem je také o duchovní literaturu, ať již z knižního fondu naší knihovny, nebo i o díla, která vydáváme. Další akce pak fungují jako oživení a nabourání stereotypu, i když nemusí vždy oslovit všechny členy.

Jaké zajímavé přednášky jste v poslední době ve vaší obci konkrétně pořádali? Jaké chystáte v budoucnu?

Byla to například přednáška zaměřená na rozvoj vědomí člověka podle amerického psychologa dr. Davida Hawkinse. Jistě zajímavá byla také přednáška konaná v rámci astrologické společnosti, zaměřená na to, jaké aspekty na nás budou působit v roce 2020. V nejbližší

době se bude konat přednáška Rev. Petra Samojského na téma Spiritualita všedního dne. Připravujeme také přednášku bratra Radovana Lovčího z Plzně, která bude zaměřena na osobnost Charlotty Masarykové. Rovněž bychom mezi námi rádi přivítali libereckou duchovní Sofii Pavala.

Co vám ve vaší obci udělalo v roce 2019 největší radost?

Mám radost z každé akce, která v prostorách OUO proběhne. Pokud bych měl být konkrétní, tak určitě vydání zpěvníku s písněmi Bílého bratrstva. Jednalo se o velmi náročný překlad z bulharštiny. Dále bych rád zmínil naše tradiční předvánoční setkání s vystoupením hudebníka Iva Halkociho. Radost mi rovněž dělá každé číslo našeho *Zpravodaje*, u něhož se nám podle mého názoru daří v rámci našich možností držet velmi dobrou úroveň.

Jaké akce či projekty plánujete ve vaší obci v budoucnu? A na co se konkrétně ve vaší obci těšíte v roce 2020?

Co se týká přednášek, částečně jsem již odpověděl výše. Budeme pokračovat dalšími tématy v nastavených cyklech Unitářské rozhledy a Občanské minimum. Rovněž máme rozpracované několik knižních titulů, takže určitě jeden až dva dopracujeme do stadia, kdy je bude možné vydat. Připravujeme spoluprá-

Z valného shromáždění ostravských unitářů. Zleva Jaroslav Grossmann, Libor Mikš, Jaroslav Vlček (předseda obce).

ci s knihkupectvím Kosmas; potěšilo by mne, kdyby se některé naše tituly podařilo jejich prostřednictvím prodávat. A velkým úkolem je pro nás také připravit ve spolupráci s ústředním správním sborem a sborem duchovních podmínky pro to, aby i OOU mohla vykonávat svatební obřady.

Na otázku Co pro mne znamená unitářství jste odpověděl: „Unitářství pro mne představuje platformu pro sdílení poznatků a prožitků na cestě svobodného duchovního rozvoje nezatíženého dogmaty a předsudky.“ S kým konkrétně jste naposledy sdílel získané poznatky a jaké myšlenky to byly? Inspirujete se navzájem mezi jednotlivými unitářskými duchovními? Pokud ano, v čem?

V současné době tyto poznatky sdílím v poměrně úzké skupině lidí, kteří působí v rámci jiných duchovních směrů mimo unitářství. Jedná se především o lidi zaměřené na dílo Jána Maliarika, který rozpracoval tradici indických véd, a Rudolfa Steinera navazujícího přes rosenkru-

ciány na egyptská mystéria. Dalšími zdroji jsou slovanské vědy a křesťanská ezoterika. Cílem skupiny je extrahovat společné prvky v popisech multidimenzionální lidské bytosti, tzv. Zákona sedmera. Vytvořit jednotné pojmosloví, případně definovat, v čem se jednotlivé pohledy liší. Ujasnit si obsah často používaných slov duch, duše, duchovno, duševno. Cílem je položit základy duchovní vědy, která bude srozumitelná mnohem širšímu okruhu lidí než dosud. Považuji to za nezbytný krok na cestě dalšího příznivého rozvoje lidské společnosti na planetě Zemi. Získané poznatky samozřejmě využiji ve své práci pro unitáře.

Jinak jsem v užším kontaktu zejména s unitářskými duchovními Ludkem Pivoňkou a Jarmilou Plotěnou. Ovšem obsahem rozmluv v poslední době byly mnohem „přízemnější“ záležitosti týkající se zejména konání svatebních obřadů, a pak také směřování a rozvoj práce sboru duchovních. Samozřejmě z dlouhodobého hlediska k vzájemnému duchovnímu obohacování nepochybně dochází.

„Co Čech, to husita aneb K myšlenkovým kořenům unitářství“

Projekt Liberecké obce unitářů Karolina Sofia Pavala

Liberecká obec realizuje již tradičně od svého vzniku každým rokem mimo jiné i projekty zaměřené na kulturní a historické dědictví jako základní atribut národního uvědomění. Projekt *Co Čech, to husita aneb K myšlenkovým kořenům unitářství* byl zaměřen na oslavy výročí 600 let od vzniku husitské revoluce a dotýkal se nejen historických a kulturních dějin České republiky a Evropy, ale i českého unitářství. Základní motto všech kulturních projektů realizovaných obcí LOU je zvolit nosné téma, které souvisí s naší národní historií, unitářstvím nebo významným výročím, jež na daný rok připadá, v průběhu celého roku se k němu pak prostřednictvím pestřích aktivit interaktivně vracet a všechny konané akce tak vzájemně smysluplně propojit. Cílem je především kreativním způsobem vzbudit větší povědomí unitářských příznivců a české veřejnosti o českém unitářství zakotvené v etických principech a ideálech dobrého lidství.

Tento projekt byl realizován v podobném duchu jako projekty předchozí (*Karel IV. očima dětí* – 2016, výtvarně vzdělávací projekt na téma *Mapa srdce a Marie Terezie* – 2017, výtvarně vzdělávací projekt *100letý občan* – 2018), včetně slavnostní závěrečné benefice LOU konané v KVK Liberec.

Za účasti hostujících lektorů proběhly během roku tři odborné přednášky na téma Hus a husitství, pro členy i veřejnost v prostorách krajské vědecké knihovny, a rovněž i v domácím prostředí Přístavu LOU.

Kreativní oblast projektu tvořily putovní výtvarné dílny – workshopy pro děti i dospělé, které proběhly na třech místech (Přístav LOU, MS Husa, MS Vltava). Děti se učily pod vedením trpělivých a zkušených lektorek Ing. Evy Nejedlové a Ing. Dagmar Kmínkové vyrábět oděvy s dobovou tematikou, keramické husitské kalichy a zpívat husitské písně u táboráku. To vše provázela příjemná tvůrčí atmosféra, kterou si všichni báječně užili. Otevřený páteční výtvarný ateliér v LOU pak slavnostně zakončil týdny workshopů. Dílka vytvořená v rámci kreativních dílen byla vystavena na dvou výstavách, v prostorách Přístavu a MS Vltava.

Výtvarný workshop pro děti.
(Všechny fotografie pocházejí z archivu obce.)

Malí „husité“ při přípravě pokrmu. (Po úspěšné akci vyhládně!)

Během roku jsme pořádali i tematické turistické výlety po stopách husitů, což mimo jiné významně podpořilo komunitní setkávání členů malých i velkých, sociální vazby skupiny a vzájemné přátelství.

Průběh celého „husitského“ roku velice úspěšně zakončil hudebně-literární benefiční podvečer *Kaya a naděje – stín laní*, provázený úžasnou folkovou zpěvačkou Karlou Salabovou, její dceruškou Sárkou a básněmi Jana Skácela, které recitovala reverendka Sofia Pavala. V rámci předvánočního pohoštění se konala i prodejní dobročinná sbírka

dekorativních předmětů vyrobených v průběhu putovních kreativních workshopů. Výtěžek z této akce byl věnován na činnost charitativního dobrovolnického projektu pro pomoc potřebným v nouzi pod záštitou LOU.

Za podporu našich grantových projektů bychom rádi za celou Libereckou obec unitářů vedení NSČU ze srdce poděkovali! Fotografie a zprávy z akce byly zveřejněny na webových stránkách LOU (www.unitaria-liberec.cz) a na facebooku obce. Zveme vás všechny na návštěvu.

S vlastnoručně vyrobenými prapory.

Rok s Musicou Reginou

Pavel Sedlák

Když budeme mluvit o dobrovolnické činnosti, charitě, „službě bližním“, nejspíše nás napadnou činnosti, které slouží k ochraně životů lidí, kteří se z nějakého důvodu ocitli v nouzi. Může jít o pomoc obětem živelních katastrof či válek, nebo o příspěvek na vzdělání dětem v Africe, obecně jde o pomoc lidem bojujícím s nepřízní osudu. Někdo dobrovolnické činnosti zasvětil svoji energii přímo, někdo pomocí darů. Když se snažíme v rámci svých možností vylepšit kousek světa, většinou nám přijde na mysl materiální pomoc, což je naprosto v pořádku. Pomáhá i prostý fakt, že někdo svojí pomocí vyjádří účast, prolomí lhostejnost.

Musica Regina před vystoupením v Domově sv. Alžběty (domov pro seniory) v Nelepči-Žernůvce. (Fotografie jsou převzaty z webové stránky skupiny: <http://muzika.vbrne.org>.)

Lidské společenství se u nás během posledních 100 let nesmírně proměnilo, většina lidí dnes nežije v materiálním nedostatku. Avšak Buddha a před ním i po něm mnozí další si uvědomili, že utrpení nemá pouze materiální kořeny, že je nevyhnutelně spojeno s životem. Vesmíru vládne zákon proměny, život našich těl je omezený. Strádání způsobené strachem ze smrti, ze samoty, z nemohoucnosti je tedy nevyhnutelnou součástí lidského života.

Smyslem života není získání co největšího množství materiálních statků, moci nebo příjemných zážitků. Protože pomíjivé cíle při ostré analýze nemohou obstát. Po tisíce let lidstvo s větším či menším úspěchem hledá osvobození, spásu, mír, osvětlení, nebo aspoň moudrost

a vnitřní vyrovnanost. Součástí této cesty je soucit, uvědomění si sounáležitosti s ostatními trpícími bytostmi a snaha o minimalizaci zbytečného utrpení bližních.

V rámci tohoto proudu se snaží působit také skupina Musica Regina, která kdysi vznikla při Hospicu sv. Alžběty v Brně. Nejprve koncertovala bez názvu, posléze pod názvem Musica Sádhana. Protože slovo sádhana (tj. v sanskrtu služba) způsobovalo u vedení některých zařízení obavy, zda nejde o nějakou sektu, skupina si zvolila nový název Musica Regina. Slovo regina (latinsky královna) odkazuje na ženský aspekt božství. Především nezpůsobuje neodůvodněné rušení dohodnutých vystoupení, pokud se o nich dozví vyšší management zařízení, kde působíme.

Musica Regina při vystoupení pro pacienty Psychiatrické nemocnice Brno v Černovicích.

Za dobu existence se v Regině přirozeně střídali různí muzikanti, většinou jsme hráli ve čtyřech až pěti lidech. Základem jsou vokály doplňované kytarou, houslemi a zobcovou flétnou, případně perkusními nástroji. Jsme amatéři, ale rádi se pouštíme i do klasické hudby a vícehlasů a máme poměrně bohatý repertoár.

Provozování hudby zlepšuje náladu a zdravotní stav nejen našim posluchačům, ale také účinkujícím. Živá hudba může zlepšit atmosféru, přivést člověka na lepší myšlenky, zvláště pokud je provozována aktivně. Hudba je spojena s našimi kořeny, s životy našich předků. U lidových nebo zlidovělých písniček málokdy víme, kdo je vlastně složil a jaký za to měl autorský honorář. Nácvik skladeb je výborným tréninkem mozku, pozitivně působí nejen na racionální, ale také na emocionální sféru lidské mysli.

Repertoár Reginy je poměrně široký, obsahuje lidové písně, klasický repertoár, evergreeny, duchovní písně nebo vánoční koledy. Současné personální obsazení Reginy zahrnuje členy nebo příznivce brněnské Unitarie, logicky proto dochází ke spolupráci, například při hudebním doprovodu unitářských slavností. Díky tomuto spojení jsme také obdrželi grant NSČU, který jsme využili k podpoře naší činnosti.

V roce 2019 jsme koncertovali například v Brně, na psychiatrii v Černovicích. Po rekon-

strukci jsme se vrátili do domova seniorů na Vychodilově ulici, kde jsme přispěli k oslavě Silvestra. Pravidelně se vracíme také do domova seniorů v Buchlovicích. V tomto zařízení koncertujeme velice rádi, kvůli obětavému přístupu personálu, který nám umožňuje navštívit i hůře pohyblivé klienty na pokojích. Dále jsme koncertovali v Alzheimercentru ve Zlíně a také na Slovensku, v obdobně zaměřeném zařízení v Piešťanech. Celkem jsme v roce 2019 uskutečnili přes dvanáct charitativních vystoupení v uzavřených nebo polouzavřených zařízeních. Bylo nám ctí, že jsme se v roce 2019 také mohli zhostit hudebního doprovodu celounitářské slavnosti Sdílení světa.

Zpěv je zdravý, je jednou z možností vyjádření naší lidskosti. Může být platnou součástí naší duchovní cesty, může nám pomoci navázat na pozitivní duchovní proudy. Většina lidí má hudební sluch a může zpívat, někdy se však setkáváme s lidmi, které v tomto směru zablokovali učitelé, rodiče nebo známí. Také nás trochu brzdí, že se v době dokonalé reprodukční techniky setkáváme kolem sebe s dokonale profesionálně zpracovanou hudbou, většinou ještě sestříhanou a vylepšenou ve studiu týmem techniků. Jako unitáři víme, že formy hudby a kultury jsou různé, takže je na každém, aby si našel svou cestu.

Nová Unitaria v Chebu

Luděk Pivoňka

V naší plzeňské Unitarii se kromě pravidelných duchovních shromáždění konají i pravidelné přednášky. Je to činnost, kterou jsem si oblíbil. Proto jsem byl rád, když jsem mohl přednášet i na jiných místech, než je Plzeň. Často jsem byl zván do Prahy, Brna, Liberce, Teplic, Ostravy a dalších míst. Vzhledem k příznivému ohlasu posluchačů jsem si řekl, že by byla škoda přednášet jen v našich dnešních Unitariích. Rozhodl jsem se zkusit přednáškovou činnost přenést také do nedalekého města Cheb. Nejprve jsem zvažoval, zdali je cestování do Chebu časově přijatelné, abych se mohl vždy včas vrátit zpátky do Plzně. Poté jsem se snažil najít vhodné místo k přednášení. V Chebu se povětšinou přednášky konaly v Městské knihovně, proto jsem hledal ještě jiné místo, kde bych mohl přednášet i o jiných tématech, než byla ta v knihovně. Chtěl jsem především představit světová náboženství, filozofii, ezoteriku, praktickou psychologii a alternativní medicínu.

Z Květinové slavnosti v chebské Unitarii. (Fotografie pocházejí z archivu Obce unitářů v Plzni.)

První přednáška se uskutečnila v říjnu 2012 a měla název Pozitivní psychologie. Přišlo na ni přibližně dvacet posluchačů. Bylo to pro mne velkým povzbuzením. Mimo jiné pomohly i velké plakáty s názvem přednášky. Bez nich by lidí bylo o hodně méně, což jsem si ověřil v příštích měsících, kdy se výleповá kampaň

díky jedné chybě neuskutečnila. Začal jsem jezdit do Chebu pravidelně, a to každý měsíc. Postupně se účast na přednáškách zvyšovala, až dosáhla průměrné účasti dvacet čtyři posluchačů v roce 2016. To bylo pro mne povzbuzením, abych se pokusil najít pro chebskou Unitarii trvalé sídlo, kde bychom mohli konat

Duchovní Luděk Pivoňka na Květinové slavnosti v chebské Unitarii.

i jiné programy. Podařilo se to v říjnu 2018, kdy jsem zahájil každotýdenní přednášky v prostorách domu na hlavním náměstí. V roce 2019 se zde již uskutečnila první Květinová slavnost. I když vím, že v novém městě vybudovat a dlouhodobě udržet novou náboženskou obec nebude jednoduché, myslím si, že by v Chebu liberální náboženství chybět nemělo.

Oproti církvím nabízíme výrazně jinou duchovní cestu. Učíme lidi kriticky myslet i ve vztahu k náboženství, což je ojedinělé. Domnívám se, že unitářství může lidem pomáhat pronikat do tajemství lidského života, aniž by museli odložit svůj zdravý rozum stranou. Díky vědě jsme se o mnohých věcech pozemského

světa dozvěděli hodně, ale o nadpozemských už o hodně méně. Proto náboženství, filozofie a ezoterika budou mít stále svůj důležitý smysl, neboť se pokoušejí nahlédnout za oponu viditelného světa, do skrytých tajemství života. Dělají to ale někdy způsobem, který lidi spíše odrazuje od vstupu do náboženských organizací. Problémem je fundamentalismus, dogmatismus, slepá víra, pocit vyvolenosti a nesnášenlivost k jiným vyznáním. Tomu se chceme určitě vyhnout. My chceme vytvořit takové náboženství, které bude lidem přinášet klid a mír v duši, rozvíjet mezi nimi pozitivní vztahy a bude budovat harmonickou společnost. A o to bych se rád pokusil i v Chebu.

Karenská křesťanská vesnice

Agata Pešková

Při naší cestě jihovýchodní Asii se občas ocitneme na místech, která by mohla zajímat i unitáře. Po dohodě s redakcí *Tvůrčího života* proto postupně některá z nich představím na stránkách našeho časopisu.

Thajsko, typické obydlí v karenské vesnici je vystavěno na pilotách.
(Všechny fotografie pocházejí z archivu A. Peškové.)

Naše kamarádka, pastorka Sane, nás vzala do vesnice Karenů v horách. Kdo jsou to Karenové? Svěbytné etnikum, kdysi kočovníci migrující v horách zlatého opiového trojúhelníku mezi Thajskem, Myanmarem a Laosem. Thajské hory skrývají i další etnika: Hmong, Akha, Mien, Lisu a Lahu. Každé má vlastní kroje, jazyk a kulturu. Karenů žije v thajských horách asi 350 tisíc. Minimálně polovina z nich utekla v minulosti z vedlejšího Myanmaru, dříve Barmy. Proč? Protože měli svůj karenský sen a ten se zhroutil. Sen o státu Karenů. Karenové byli v Barmě největší etnická menšina a v roce 1950 při vojenském puči si nárokovali samostatnost. Vojenské puče a pokusy o komunismus provázejí Barmance od konce druhé světové války, kdy dostali zpět vládu nad svým územím.

Myanmar je sice v současnosti administrativně rozdělen do sedmi „států“ a jeden z nich je i Karenský stát, ale oni chtějí plnou autonomii. Na tu vznesli nárok po druhé světové válce, kdy byla Barma ještě součástí britské koloniální říše a kolonie se snažily o samostatnost. Před koloniální správou byla Barma mocné království, které se „přetahovalo“, i vojensky, o hegemonii nad oblastí Indočíny s Thajskem a před mnoha staletími i s kambodžskými Khmery z mocného Angkoru.

Ale zpátky ke Karenům v Thajsku. Ti patří v současnosti k nejchudším etnikům. Žijí ve vesnicích v horách a živí se zemědělstvím. Nedotovaným.

Sane přibrzdí svým Isuzu Highlanderem (minináklaďáčkem) u restaurace, kde na ni če-

Přivítání s místními obyvateli.

káme. Cesta ubíhá za přátelského hovoru. Mae Ream je vesnička, která není na mapě, a když místo toho zadáte do vyhledávače Mapy Google Karen village, nabídne vám „strejda Google“ jen info o turistických karenských vesničkách, kde svou etnicitu za pakatel předvádějí turistům, stejně jako jiné kmeny. Mohu o nich popovídat v samostatném článku, budete-li chtít. Navštívili jsme kmenové vesnice několika etnik, i takzvaných „long neck“ (dlouhé krky). Ženy s kruhy na krku mimochodem také patří ke Karenům.

Jedeme po dálnici, odbočíme na silnici a silničku a „klikatíme se“ horami. Stále je venku 30 stupňů, fialové květy banánovníků překrývají bambusy a za nimi ční mohutné kmeny teaků. Stoupáme. Saneer volá pastorovi karenské vesnice. Pokrytí signálem je naprosto bezchybné, ostatně jako v celém Thajsku. Vjíždíme k baráčkům – spíše chatkám, mnohé jsou, jak je v kraji zvykem, na kůlech. Proč na kůlech? Tropický liják způsobí, že se po suché půdě valí voda, ale obyvatelé domku jsou v suchu, voda podteče a steče i po šikmém střeše.

Křesťanský výjev na stěně domu.

Kostel nad karenskou vesnicí.

Sanee se vítá s místní „babčou“, oblečenou v tradičně vyšívané karenské haleně.

Přátelsky se na nás zubí hnědočervenými ústy. Zbarvená jsou od žvýkání betelu. Hned se nám chlubí, že její syn studuje v Austrálii a podává nám ruku. Cože? Fakt ruku, v zemi, kde to není zvykem, kde místo toho sepnou ruce před obličejem a krátce se ukloní? Ptám se, jestli si mohu vyfotit ten domek s obrazem Marie a Josefa s malým Ježíškem. Rozzáří se hrдостí, ano, to je totiž její dům.

Vydáváme se na procházku vesnicí, ne všechno se odvažuji fotit, přece jen nechci být za nevychovaného „faranga“. Thajci tak říkají cizincům. Sanee se cestou zastavuje tu s dětmi, kterým dává bonbony, tu se staršími lidmi na kus řeči.

Dočetla jsem se z nějaké etnologické studie, že Karenové praktikují endogamní manželství (to znamená, že sňatek je povolen pouze s partnerem ze stejného či příbuzného kmene). Sanee hovoří s chlapíkem, o kterém nám pak řekne, že není Karen, že se sem přišel. Ptám se tedy, jestli je běžné, že si tu etnika, nejen Karenové, berou někoho mimo své kmene. Ano. Proč ne? Na škole se seznámí Akha s Hmongkou, nebo Karen s Mienkou nebo s původními Thajci. Ne, není to prý problém.

Karenové jsou nejen buddhisté nebo animisté, ale dost často i křesťané. A tak míváme

k jejich chloubě, ke kostelu. Ten si postavili sami před 20 lety. Je na vršku nad vesnicí a překvapil mě svou velikostí a architekturou.

Prohlížíme si ho zvenku a čekáme, než dokončí karenské vedení kostela schůzku. Za chvíli vyjdou z dolní místnosti, která má nezasklená okna – vždyť je tu teplo, ne? Je 30 stupňů, nechte se mýlit fotkami místních s delšími rukávy, tohle je tady totiž zimní období. Pozdraví se s námi, prohodí pár vět, sedají na skútry a rozjíždí se k domovu. Pastor s námi zůstal, zouváme si boty a provádí nás kostelem.

Ano, v Thajsku se lidé zouvají nejen v kostele a v buddhistickém templu, ale i v některých restauracích, v bytech i na veřejných toaletách (ale tam vám nabídnou „erární“ pantofle).

Kostel je zařízen jednoduše a prakticky. Spousta stohovatelných židlí, protože na bohoslužbu přijde někdy i 140 lidí. Pódium s hudebními nástroji, tři kytary, piano, bicí – Thajci jsou dobří hudebníci a rádi, bez zbytečného studu zpívají.

Kostel je bez sakrálních obrazů, jen luxferami do kříže září tropické slunko. Na střeše prozrazuje, že se jedná o křesťanskou stavbu, kříž a zábradlí okolo terasy s motivem ryby. Bohoslužeb mívají v neděli pět za sebou, protože se koná nejen hlavní bohoslužba, ale i další pro skupiny, například pro maminky s dětmi, pro mladé, pro jiné vesnice atd. S pastorem se

Autorka článku v karenském kostele.

scházejí také ve středu a čtvrtek. Pastor jednou za dva měsíce navštíví každého svého věřícího a individuálně si s ním popovídá. Protože Karenové patří k nejhudším lidem Thajska, ptala jsem se, jak financovali vznik kostela a udržují jeho chod. Polovinu dalo singapurské CCI (<https://www.cciworldwide.org/>), jednu čtvrtinu korejská křesťanská organizace a druhou čtvrtinu vesničani. Pastora si také platí Karenové ze svého. Ukázali, co je pro ně důležité, a jsou na kostel hrdí, jako Češi na Národní divadlo.

Mají na co. Kostel je bytelný, na kopečku, takže ho povodeň nespláchně, má sakrální prostory, má provozní místnosti, má toalety a je před ním dost místa na slavnosti vesnice i s malým pódiem zastřešeným banánovými listy.

Ve vesnici jsme se ještě v místním krámku najedli. Polévka s nudlemi, zeleninou a kuřecím masem za patnáct bahtů je nejlevnější, co jsme zatím viděli, a ne nejhorší. Jeli jsme se pak vykoupat k vodopádům pod vesnicí, ale to už je jiný příběh.

Místní obchody nabízí i teplé jídlo.

Tvůrčí život / ČASOPIS ČESKÝCH UNITÁŘŮ / Ročník 9, 2020, číslo 1

Vydává:

Náboženská společnost českých unitářů, Karlova 186/8, 110 00 Praha 1, IČ: 00460524
Vychází 5x ročně.

Redakce:

Kristýna Ledererová Kolajová, Kateřina Štěpánková

Na čísle redakčně spolupracovali:

Rev. Vlastimil Krejčí, Rev. Petr Samojský

Jazyková korektura:

Jarmila Colombo

Grafická úprava a sazba:

Pavel Bosák

Tisk:

ON tisk, s. r. o., Křesomyslova 384/17, 140 00 Praha 4

Kontakt:

kristyna-ledererova@unitaria.cz

Registrováno pod č. MK ČR E 20775.

ISSN 2336-1107

Za původnost a věcnou správnost příspěvků odpovídají autoři. Obsah příspěvků nemusí souhlasit se stanoviskem vydavatele. Všechna práva k obsahu příspěvků náležejí autorům a jakékoli jejich další užívání musí být v souladu s autorským zákonem.

Obrázek na první straně obálky: Dobrodružství zvané život © Shutterstock.com.

Obrázky na třetí straně obálky: Z rekonstrukce komunitního centra Unitaria © KLK.

Obrázek na čtvrté straně obálky: Vztahy © Shutterstock.com.

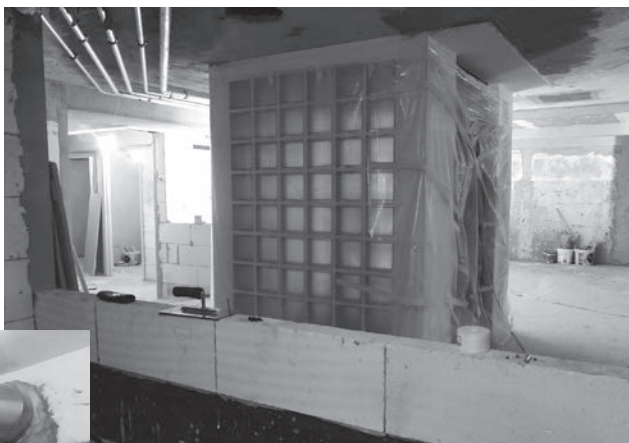

Komunitní centrum Unitaria – z rekonstrukce našich sálů

Od zimního slunovratu 2019
je dokončena obnova Hašplova sálu
a shromáždění pražské obce
již probíhají v něm.

S koncem února je hotov i výtah,
respektive dvě jeho nové stanice
(přízemí a Čapkův sál).

V Čapkově sále je už téměř dokončena nově
vkládaná vzduchotechnika.

Nové toalety jsou již vyštukované a mají osazené
dveřní zárubně.

